

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ШИМКО АННА-МАРІЯ ВІКТОРІВНА

Допускається до захисту:
В.о. завідувачки кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____Марія ШКУРАТ
« ____ » _____ 2025 р.

Моделі зростання азійських тигрів: адаптація для України

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:
Юлія ІЩУК, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
доктор філософії, доцент

підпис

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТС / за національною
шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2025

АНОТАЦІЯ

Шимко А. В. Моделі зростання азійських тигрів: адаптація для України. Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини», освітня програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі виявлено поняття, особливості та основні фактори економічного зростання азійських тигрів. Досліджено роль інституційних реформ та освіти у формуванні успішних економік країн. Показано динаміка та структурні особливості економічного розвитку азійських тигрів. Встановлено виклики адаптації азійського досвіду в Україні та перспективи застосування експортно орієнтованої стратегії.

Ключові слова: азійські тигри, економічне зростання, адаптація, Україна, індустріалізація.

72 с., 16 табл., 18 рис., 2 дод., 145 джерел.

ABSTRACT

Shymko A. Growth models of Asian tigers: adaptation for Ukraine. Specialty 292 “International economic relationship”, specialization “International business. Business-translation”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025.

The qualification (bachelor's) thesis identifies the concept, features and main factors of economic growth of Asian tigers. The role of institutional reforms and education in the formation of successful economies is investigated. The dynamics and structural features of the economic development of Asian tigers are shown. The challenges of adapting the Asian experience in Ukraine and the prospects for applying an export-oriented strategy are identified.

Keywords: Asian tigers, economic growth, adaptation, Ukraine, industrialization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ.....	7
1.1 Поняття та особливості економічного розвитку азійських тигрів.....	7
1.2 Основні фактори економічного зростання азійських тигрів.....	10
1.3 Інституційні реформи та роль освіти в економічному прориві азійських тигрів.....	14
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ	19
2.1 Динаміка та структурні особливості економічного розвитку Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню	19
2.2 Аналіз факторів успіху та ключових етапів економічної трансформації азійських тигрів.....	28
2.3 Оцінка викликів та механізмів подолання економічних криз в країнах азійських тигрів.....	36
РОЗДІЛ 3 МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ МОДЕЛЕЙ ЗРОСТАННЯ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ ДЛЯ УКРАЇНИ	44
3.1 Порівняльний аналіз економічного середовища України та країн азійських тигрів.....	44
3.2 Перспективи застосування експортно орієнтованої стратегії та стимулювання індустріалізації в Україні.....	49
3.3 Інституційні, структурні та фінансові виклики адаптації азійського досвіду в Україні	54
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

У другій половині 20 століття деякі країни Східної Азії, включаючи Південну Корею, Сінгапур, Гонконг і Тайвань, продемонстрували вражаюче економічне зростання, назване «економічним дивом азійських тигрів». Їхній досвід став прототипом для багатьох країн, які прагнуть досягти сталого розвитку. Оскільки, економіка України все ще вразлива до проблем, пов'язаних із низьким економічним зростанням, нестабільністю, слабкими інституціями та залежністю від експорту сировини, дослідження моделей розвитку азійських тигрів могло б виправити та/або покращити ситуацію в країні.

Актуальність дослідження полягає в глибшому вивченні моделей розвитку азійських тигрів з метою адаптації їх або їхніх частин в українську дійсність. Крім того, окремі аспекти, зокрема інституційні зміни, роль освіти та методи подолання криз, залишаються недостатньо вивченими в контексті їх реалізації в Україні.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад моделей економічного зростання азійських тигрів та розробка практичних рекомендацій щодо можливостей їх адаптації до сучасних економічних умов України.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- конкретизувати поняття та особливості економічного розвитку азійських тигрів;
- виявити основні фактори їхнього економічного зростання;
- проаналізувати роль інституційних реформ та освіти у формуванні успішних економік азійських тигрів;
- охарактеризувати динаміка та структурні особливості економічного розвитку Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню;
- провести аналіз факторів успіху та ключових етапів економічної трансформації азійських тигрів;
- визначити механізми подолання економічних криз у країнах;
- здійснити порівняльний аналіз економічного середовища України та азійських тигрів;

— окреслити перспективи застосування експортно орієнтованої стратегії та стимулювання індустріалізації в Україні;

— виявити інституційні, структурні та фінансові виклики, які можуть перешкоджати адаптації азійського досвіду в українських умовах.

Об’єктом дослідження Процес економічного зростання країн Східної Азії, що реалізували успішну модель економічної трансформації.

Предметом дослідження Моделі економічного зростання країн «азійських тигрів» та механізми їх можливої адаптації до соціально-економічних умов України.

Теоретичне значення дослідження полягає у систематизації концептуальних підходів до аналізу моделей економічного зростання азійських тигрів та у виявленні їх структурно-функціональних елементів, що можуть бути релевантними для країн з трансформаційною економікою. **Практичне значення** полягає у формуванні практичних рекомендацій щодо розробки ефективної стратегії економічного розвитку України з урахуванням досвіду азійських тигрів, адаптованого до українських інституційних та структурних реалій.

Апробація результатів дослідження. Положення та висновки кваліфікаційної роботи були апробовані на міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, облік та право в контексті сталого розвитку та управлінських трансформацій»:

Шимко А. В., Іщук Ю. А. «Азійські тигри» у системі світового господарства: механізми успішної інтеграції та модернізації. *Центр фінансово-економічних наукових досліджень*. 2025.

У процесі роботи застосовуються такі **методи дослідження**: історичний метод для аналізу розвитку азійських тигрів; статистичний метод для вивчення динаміки торговельних та інвестиційних показників; метод порівняння для оцінки співвідношення економічних показників; графічний метод для зображення динаміки розвитку країн.

Структура бакалаврської роботи включає в себе вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 72 сторінки, 16 таблиць, 18 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ

1.1 Поняття та особливості економічного розвитку азійських тигрів

Ще на початку 1960-х років Азійські тигри — Південна Корея, Тайвань, Сінгапур та Гонконг, вважалися частиною третього світу, країнами з «економічною відсталістю» [1]. Після Азійської фінансової кризи 1997 року вихваляння «Азійського економічного дива» в академічних колах зменшилося [2]. Проте Тигри все ще залишаються рідкісним прикладом держав, які успішно «розвинулися» у спосіб, який ніхто не міг передбачити 50 років тому — і значно швидшими темпами, ніж будь-які інші країни третього світу.

У 1949 році була представлена концепція розвитку, яка стала ключовим пріоритетом для Заходу, щоб підтримувати мир та процвітання серед усіх народів світу. На початку великої ідеологічної боротьби проти комунізму, Гаррі Трумен — засновник концепції, зазначив, що його програма розвитку буде «заснована на концепції демократичного чесного ведення справ» [3]. Це бачення формує характер розвитку навіть сьогодні. Наприклад, це прослідковується в умовах надання кредитів МВФ, які вимагають лібералізації економіки в регіонах, де уряд проводив політику жорстокого контролю [4].

Приклади азійських тигрів показують альтернативний шлях розвитку: сильний центральний уряд, який швидко веде економіку вперед через окремі етапи розвитку до повної індустріалізації. Ця гіпотеза носить назву «developmental state» (держава, що розвивається), і вже деякий час відстоюється низкою економістів [5].

Перш ніж розглядати економічний розвиток азійських тигрів, важливо визначити його теоретичні рамки. Серед моделей економічного розвитку в цілому можна виділити три основні моделі. Ці три моделі — це радше не узгоджені плани дій, а категорії політик розвитку, які загалом походять відповідно з неоліберальної, кейнсіанської та гетеродоксальної економічних

традицій. Їх можна поділити на ринково-орієнтовану, інтервенціоністську та державно-орієнтовану моделі економічного розвитку [2].

Ринкова модель розвитку — це модель, яку традиційно просуває МВФ, виступаючи за лібералізацію ринку, дотримуючись класичної віри в раціональність ринкових суб'єктів [6; 7]. Провина за невдачі одних економік та успіх інших покладається на уряди, що втручаються в економіку, а усунення тарифів та інших бар'єрів на шляху до лібералізації торгівлі розглядається як важливий початковий крок в процесі розвитку [1]. На думку прихильників цієї моделі розвитку, вільний ринок природним чином призведе до розвитку тих галузей, які є найбільш ефективними. Згідно з теорією Хекшера-Оліна-Самуельсона, країни мають спеціалізуватися на виробництві товарів, що використовують їхній відносно надлишковий фактор виробництва (для продажу на світовому ринку) [8].

Друга модель економічного розвитку носить назву *інтервенціоністська модель*. Вона базується на працях Джона Мейнарда Кейнса та його поглядах на роль уряду у виправленні помилок вільного ринку, коли доцільно [9]. Ця модель розвитку визнає роль учасників вільного ринку, а також потребу державного втручання для стимулювання зростання та зменшення безробіття [10]. Суб'єкти можуть бути раціональними, але для стабілізації виробництва потрібен нагляд за їхньою діяльністю. Чандаваркар, який заперечує існування кейнсіанської моделі розвитку, визнає, що Кейнс першим представив «економічне обґрунтування для центрального банку як інструменту розвитку», створивши основу для моделі розвитку, в якій і уряд, і ринок працюють разом для досягнення економічного зростання і, зрештою, розвитку. Фактична політика держави є більш пристосованою до потреб ринку [3].

Третя модель — *державно-орієнтована модель розвитку*, походить з гетеродоксальної традиції та заперечує один з основних принципів класичної економіки — що те, що добре для раціонального індивіда, добре для економіки загалом. Критика цього підходу частково вже була згадана вище — раціональні

гравці діють, виходячи з короткострокової вигоди, тоді як розвиток має бути спрямований на довгострокове зростання.

Ця модель, по суті, є переосмисленням гіпотези «developmental state», яка використовується для пояснення феномену азійських тигрів. Чанг і Грабел припускають, що це пов'язано з тим, що модель, орієнтована на державу, становить виклик неоліберальній системі [12; 13].

Як модель, Чанг і Грабел пропонують такі політики для урядів, що прагнуть розвитку:

- торговельний протекціонізм під час розвитку нових галузей;
- чітка стратегія системного розвитку галузей з високою доданою вартістю;
- обережна приватизації та націоналізації деяких галузей, де це доречно;
- пом'якшення підходу до законодавства про інтелектуальну власність;
- суворий контроль за рухом капіталу та зовнішнім боргом [11].

Проведений далі аналіз Азійських тигрів свідчить про те, що усі ці країни відповідають *державно-орієнтованій моделі розвитку*. Водночас прихильники інших моделей вказують, що хоча ця модель спрацювала у Східній Азії, вона не є універсальною [11].

Одним із ключових елементів економічного успіху Азійських тигрів є лідерство. Наявність в державах керівництва, легітимність якого безпосередньо пов'язувалася з досягненням економічного зростання, а не з демократичним виборчим процесом чи ідеологічною відповідністю, забезпечило їм мотивацію і здатність ефективно продовжувати довгостроковий і агресивний розвиток. Легітимність передбачила чіткі етапи: політика імпортозаміщення (ISI), розвиток легкої промисловості, подальше розширення важкої індустрії, а згодом — перехід до високотехнологічного виробництва, зростання кваліфікованої праці та підвищення рівня внутрішнього споживання [14].

Азійські тигри пропонують цікаву альтернативу стратегіям сталого розвитку, які найчастіше зустрічаються в процесі державотворення, з їхнім акцентом на ліберальних цінностях, таких як демократія та ринкове зростання.

1.2 Основні фактори економічного зростання азійських тигрів

Економічне процвітання Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню підтверджено численними науковими дослідженнями. Лише за кілька років ці країни змогли перейти від аграрної (або колоніальної) економіки до високорозвинених індустріальних держав. Дослідження причин зростання азійських тигрів має вирішальне значення для розуміння концепції «економічного дива», а також важливо враховувати чинники, характерні для України, включно з адаптаційними можливостями країни.

У всіх чотирьох випадках *легітимність лідерів* впливала з їх постійного економічного успіху, який вони змогли забезпечити населенню через *державне втручання та промислову політику* [21]. Це призвело до того, що лідери всіх чотирьох країн мали значне бажання шукати сталий розвиток, крім того, той факт, що легітимність не впливала з демократії (що може призвести до нестабільності та відсутності довгострокового планування) чи ідеології (як у комуністичних державах, які орієнтовані на розвиток, але не мають здатності адаптуватися), дозволив їм продовжувати цей розвиток зі стабільністю та гнучкістю, що є причиною їх особливого успіху [15].

Легітимність і єдність керівництва Південної Кореї була похідною від «вимушеної єдності», яка мала на меті об'єднати народ задля боротьби з ідеологічним ворогом — Північною Кореєю [16]. Розділення країни мало ідеологічний характер, і лідери як Півночі, так і Півдня стверджували, що саме їхня ідеологія найбільш відповідає інтересам народу. У результаті ефективність політики кожного уряду найкраще оцінювалася громадянами шляхом порівняння якості та рівня життя з сусідами по інший бік кордону.

Пак Чон Хі (Пак Чон Хі — президент Південної Кореї у 1963–1979 роках, генерал, який прийшов до влади внаслідок військового перевороту; відомий як авторитарний лідер, що заклав основу «економічного дива» Південної Кореї) вважав, що найефективніший спосіб зберегти легітимність влади — це продемонструвати свою перевагу над Північчю шляхом досягнення більшого економічного успіху [17]. Наприклад, уряд Південної Кореї сприяв розвитку великих промислових конгломератів (чеболів), таких як Samsung і Hyundai [21].

Значна частина ідентичності Тайваню базується на його відносинах з материковим Китаєм [18]. Це суперництво з материком, яке розділяло як керівництво, так і громадськість, дало легітимність продовжувати своє правління Гоміндану (націоналістична політична партія Китаю, яка після громадянської війни 1949 року відступила на Тайвань і встановила там авторитарне правління). Водночас це надало економіці чіткий пріоритет: сильна економіка була потрібна як для того, щоб довести свою перевагу над КНР, так і для підтримки збройних сил, необхідних для того, щоб становити загрозу для материка. Це було найбільш очевидним у триваючій націоналізації сталеливарної, нафтохімічної, електронної та автомобільної промисловості, оскільки всі ці галузі мають військове призначення. Керівництво Тайваню хотіло, щоб саме ці галузі мали міцну основу для підтримки своїх позицій. Це вимагало економічного розвитку та усунення будь-яких потенційних перешкод у вигляді демократичної нестабільності чи ідеологічної негнучкості [16].

Зв'язок між економічним розвитком Сінгапуру та Гонконгу та з інтересами їхніх лідерів вважався ще більш доречним: враховуючи їхній невеликий розмір, їм бракувало сільськогосподарської бази, щоб бути незалежними державами [15]. Якби вони не були індустріалізовані та не зберегли свою економічну значущість в регіоні за рахунок *інвестицій в інфраструктуру*, вони б не змогли прогнати своє населення.

Швидке розширення інфраструктури, такої як транспортні мережі, порти та системи зв'язку, стало ще одним значним внеском в успіх азійського тигра. Ці

країни розуміли, що ефективна інфраструктура залучить прямі іноземні інвестиції та сприятиме конкурентоспроможності їхніх експортних галузей [21].

Легітимність влади в цих країнах залежить виключно від економічного виживання держави. У випадку Гонконгу ця залежність частково зведена нанівець його колоніальним минулим. Легітимність влади Гонконгу також впливає з його статусу власності британської корони, якщо країна зазнає фінансових невдач, то вона скоріш за все матиме підтримку Великобританії. Це частково пояснює, чому Гонконг найменше втручався у регулювання власної економіки серед тигрів і проводив ліберальну політику [16]. Сінгапур не мав таких гарантій, оскільки він розташований між Малайзією та Китаєм, які є його суперниками в економічному розвитку. Тому від здатності Сінгапуру забезпечити економічний успіх повністю залежала стабільність правлячої партії. [15].

Серед азійських тигрів прослідковується схильність до певної тенденції, а саме в лідерстві та розташуванні його легітимності — економічний розвиток, здобутий керівництвом країн, виправдовує та підтримує їх позиції в управлінні. Але коли їхні позиції не несуть ніякого впливу на економічний чи загальний розвиток країни, вони не будуть отримувати підтримку з боку народу. Легітимність керівництва азійських тигрів не ґрунтувалася ні на демократії, ні на ідеології, тому лідери мали як і мотивацію, так і можливості, щоб забезпечити агресивний розвиток, особливо за стабільності уряду та гнучкому підходу [19].

Іншим не менш важливим фактором економічного зростання чотирьох країн була їхня *експортна політика*.

Азійські тигри дотримувалися різних стратегій:

— Сінгапур і Гонконг застосовували неоліберальну торговельну політику, яка виступала за вільну торгівлю;

— Тайвань і Південна Корея використовували гібридні системи, які підходили для їхнього експортного бізнесу. Через обмеженість внутрішніх ринків Сінгапуру та Гонконгу внутрішні та зовнішні ціни були тісно пов'язані.

Південна Корея і Тайвань впровадили експортні стимули на ринку товарів. Їх уряди намагалися просувати певні експортні галузі в контексті експортно-орієнтованої політики. Усі ініціативи мали позитивний вплив на темпи зростання чотири, що призвело до середнього темпу зростання в 7,5% протягом трьох десятиліть. Це надало країнам статус країн, що розвиваються [20].

Іншим фактором є *культура економічної стабільності та заощаджень*, які сприяють адекватна та розсудлива фінансова та монетарна політики. Уряди азійських тигрів підтримували низький рівень інфляції, регулювали обмінний курс на користь свого експорту і накопичували великий обсяг валютних резервів. Крім того, високі темпи заощаджень у цих країнах заохочували інвестиційний потік у важливі сектори економіки, які гарантували б їхній розвиток.

Іншими важливими факторами, які слід враховувати, є *інновації та технологічний прогрес*. Відповідно до того, як розвивалися економіки Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню, вони змогли перейти з трудомістких галузей, на технологічні, та ті, що є більш капіталомісткими. Наприклад, Тайвань і Південна Корея прославилися своїми виробництвами електроніки та напівпровідникових компонентів. Такий перехід зміг відбутися за підтримки та допомоги урядів щодо програм досліджень і розробок (НДДКР), щоб сприяти інноваціям.

Лібералізація торгівлі та інвестицій теж стала одним з факторів економічного зростання азійських тигрів. Завдяки своїй політиці відкритої торгівлі, вони змогли створити зони вільної торгівлі та залучити прямі іноземні інвестиції. Ця політика сприяла зростанню бізнесу та дозволила цим країнам інтегруватися у глобальні ланцюги поставок [21].

Таким чином, підхід азійських тигрів до розвитку можна охарактеризувати як «успіх, досягнутий завдяки узгодженій та гнучкій політиці, ефективному впровадженню зі сторони держави та політичній здатності захистити економічне планування від впливу суперечливих інтересів».

1.3 Інституційні реформи та роль освіти в економічному прориві азійських тигрів

У розвитку азійських тигрів ключову роль відігравала освіта. Для вдосконалення освітніх систем, було виділено значні ресурси, які гарантували, що робоча сила наділення або освоїла необхідні, для технологічного розвитку та індустріалізації, навички. Поява висококваліфікованої робочої сили, здатної розвивати галузі фінансів та технологій, що є вкрай цінними, зумовлена повним зосередженням уваги на освіті [21].

Вільям К. Каммінгс — американський дослідник в галузі освіти, вважав, що азійські тигри мають лише одну спільну модель розвитку людських ресурсів за освітнього підходу. Східноазійський підхід виник наприкінці XIX століття як відповідь на виклик Заходом. Тільки Японія і Таїланд успішно уникли західного колоніалізму. Оскільки Японія досягла найбільших успіхів у своєму розвитку, її освітня філософія стала найпопулярнішою серед інших азійських країн. Таким чином, багато країн Східної Азії, включно з азійськими тиграми, проводили політику «Навчання в Японії». Каммінгс називає цей підхід J-моделлю, він визнає, що «Японія була першою, хто запровадив цей підхід, і більшість елементів були повністю реалізовані в Японії приблизно в 1960-х роках» [22].

Східноазійський підхід мав декілька важливих компонентів.

Людські ресурси мають критичне значення для національного розвитку. Лідери «Азійських тигрів» визнали, що для подолання західної загрози необхідні значні культурні та людські зміни. Через обмеженість природних ресурсів лідери країн присвятили свої зусилля людині як основному ресурсу. Як наслідок, увага була зосереджена не лише на розвитку людських ресурсів, а й на їх ефективному використанні. Освітні та культурні ініціативи займали центральне місце в ініціативах національного розвитку, а державна освіта була тісно пов'язана з очікуваними потребами ринку праці. Держава сприяла переходу від навчання до працевлаштування [23].

Держава відповідає за загальний порядок та структуру. Уряди азійських тигрів відігравали основну роль у економічному розвитку, оскільки вони

загально керували освітою. Вони встановлювали освітні цілі, формували навчальний план і надавали персонал та книги. Крім того, повсякденне управління школами було зведено до мінімуму: головна роль керівників шкіл полягала в дотриманні загальних державних стандартів та планів та впровадженні їх у навчальний процес, при цьому вони самі відповідали за організацію навчального процесу [24].

Пошук знань у всьому світі. Розуміючи, що вони запізнилися у переході в сучасну епоху, азійські тигри спробували наздогнати згаяне. У результаті однією з найбільших складових їх стратегій розвитку стало прагнення відшукати знання по всьому світу, а особливо на Заході. Західна філософія вважалася необхідною для розвитку національної сили та конкурентоспроможності, особливо у сфері науки, медицини та технологій. Очікувалося, що школою будуть закладені фундаментальні знання з математики та природничих наук, починаючи з першого класу початкової освіти, це також стосувалося коледжів та університетів [25].

Західна наука, східні цінності. Незважаючи на те, що західні знання вважалися важливими, лідери азійських тигрів відмовилися приєднатися до західної суспільно-політичної системи. Вони вважали власні традиційні (конфуціанські) цінності більш сприятливими для розвитку гармонійного суспільства [26]. У зв'язку з цим моральне виховання займало значне місце в шкільній програмі. Крім того, вчителі повинні були подавати належний приклад і навчати молодь цінувати сталі традиції Східної Азії. Нормативний принцип передусім наголошував на належній поведінці, що включала в себе: чесність, працьовитість, сумління, повага до батьків і старших, охайність тощо [27].

Початкова державна освіта — основа розвитку. Початкова освіта передусім була спрямована на розвиток фундаментальних здібностей і забезпечення загальної грамотності. Держави виділили значні ресурси для досягнення мети, яка полягала в досягненні загального охоплення освітою, яке було б швидше, ніж в інших частинах світу. Педагоги приділяли особливу увагу розвитку ефективних початкових шкіл, вони вважали, що досконалість походить

від оволодіння фундаментальними навичками [28]. Багато ресурсів та уваги було виділено на навчальні програми та методам викладанням на цьому етапі. Також було виділено відповідні бюджетні кошти для забезпечення усіх учнів якісною базовою освітою. Азійські тигри отримали швидше загальний доступ до освіти, ніж інші країни [29].

Школа навчає, а учень має вчитися. Усвідомлюючи обмеженість ресурсів, вчителі встановили обмеження на обов'язки своїх шкіл. Відповідальність за навчання було делеговано учням. Школа тісно співпрацювала з місцевою владою та батьками, щоб забезпечити порозуміння та сприяти їх підтримці [30].

Підготовка кадрів у стратегічно важливих галузях, таких як інженерія та технології, була ключовим національним пріоритетом під час економічного розвитку. Занепокоєння азійських тигрів щодо заповнення втрат державних ресурсів відповідало цій меті. Це означає, що у державного сектора було небагато ресурсів для навчання робочої сили після початкової освіти [31]. Держава обмежила кількість грантових можливостей у галузях, які вважалися життєво важливими, як-от інженерія, які пропонувалися за субсидованою ціною, тому навчання в цих галузях стало безкоштовним. Більшість із цих галузей мали велике державне фінансування, а отже, збори були низькими; це привернуло багатьох здібних студентів.

На практиці держава субсидувала додаткові можливості для фінансування майбутнього зростання попиту на робочу силу на відповідних ринках праці. Девід Н. Ештон, британський економіст і дослідник, ринків праці та освіти, також підтримував аргументи Каммінгса, зокрема щодо особливого азійського підходу до розширення розвитку, в якому держава взяла на себе роль посередника між школами та робочими місцями. Тобто держава бере участь у підготовці працівників, працевлаштуванні, координації науки і технологій. Ештон згадує, що в Гонконзі, Сінгапурі, Південній Кореї та Тайвані в основі державного управління були створені механізми, які слугують сполучною ланкою між результатами системи освіти і навчання та поточними і майбутніми економічними потребами країни у кваліфікованих працівниках. Функцією

механізмів є передача важливої та відповідної інформації та забезпечення високої пріоритетності потреб економіки над іншими потребами осіб, які приймають рішення. Він визнав, що ці механізми є чітко вираженими в азійських тиграх, але в різних випадках «вони набувають різних форми» [32].

Розширення цієї моделі в країнах азійських тигрів:

— У *Сінгапурі* координація навичок здійснювалася через Міністерство торгівлі та промисловості, Раду економічного розвитку та Раду професійно-технічної освіти. Головна роль була присвячена розпізнанню потреб економіки у кадрах та їхньому оперативному забезпеченню;

— У *Південній Кореї* Рада економічного планування координувала економічну політику та взаємодіяла з навчальними закладами, профспілками та науковими установами, щоб узгодити навчальну програму з потребами економіки;

— У *Тайвані* Рада економічного планування та розвитку присвятила свої зусилля над об'єднанням освітніх програм з економічними стратегіями через підрозділ стратегічного планування робочої сили;

— У *Гонконзі* координацію здійснювали три установи: Освітня комісія, за якою слідували Департамент освіти та робочих кадрів та Рада професійної підготовки. Незважаючи на відсутність центральної фігури, тісний зв'язок між неформальними працівниками сприяв швидкому впровадженню змін [32].

З іншого боку, деякі дослідники стверджують, що єдиної універсальної моделі розвитку освіти в азійських тигра не існує. Ті, хто підтримують це твердження, стверджують, що, незважаючи на наявність певної подібності в моделях надання освіти, існують також значні відмінності в інших сферах. Дослідження британського дослідника освіти Пола Морріса виявило схожість у підходах до надання освіти. Однак на початковому, середньому та вищому рівнях освіти, а також у сфері професійної освіти в Південній Кореї, Тайвані, Гонконгу та Сінгапурі залишаються помітними певні відмінності [33].

Його дослідження показують, що найбільш спільною рисою цих чотирьох країн був високий попит на отримання доступу до початкової освіти безпосередньо перед початком процесу індустріалізації.

Висновки до розділу 1

Азійські тигри були бідними країнами третього світу, але через декілька десятиліть вони стали високорозвиненими економіками. Їхня трансформація базувалася на специфічній моделі розвитку. У межах факторів їх зростання надзвичайно важливим можна вважати лідерство, засноване на економічних результатах, а не на демократичних процесах чи ідеології. Азійські тигри вирішили заохочувати експорт, виробництво за вартістю, високі норми заощаджень, гроші, інвестовані в інфраструктуру та реформи освіти. Їхній досвід показує, що альтернативний шлях економічного розвитку цілком можливий без необхідності повного прийняття традиційної моделі, запропонованої Заходом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ

РОЗВИТКУ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ

2.1 Динаміка та структурні особливості економічного розвитку Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню

Економічне диво Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню стало феноменом світового масштабу, привернувши увагу багатьох дослідників, економістів та міжнародних організацій.

Провівши порівняльний аналіз змін таких макроекономічних показників, як валовий внутрішній продукт, інфляція, безробіття, прямі іноземні інвестиції, імпорт та експорт, за 2015 – 2024 роки, були виявленні особливості внутрішньої побудови економік країн, які мають суттєвий вплив на розвиток сьогодні. Даний діапазон було обрано, щоб повноцінно відобразити економічні зміни, які відбувалися в наслідок зовнішніх та внутрішніх криз ХХІ століття.

Було проаналізовано динаміку змін номінального ВВП азійських тигрів у 2015 – 2024 роках для того, щоб побачити наскільки великою є економіка країн та визначити основні причини різниці показників між країнами (рис. 2.1).

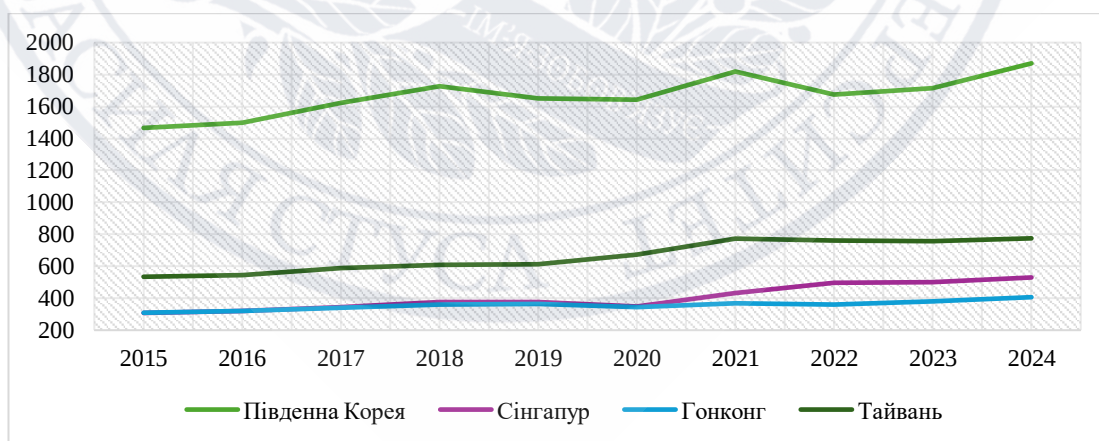

Рисунок 2.1 — Динаміка номінального ВВП, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [34; 35; 36; 37].

За період 2015 – 2024 років усі країни продемонстрували загальне зростання номінального ВВП. Південна Корея має найвищі показники, проте з відчутними коливаннями. У період з 2015 по 2018 роки значно зріс експорт електроніки, автомобілів, що помітно вплинуло на зростання номінального ВВП, проте у 2019 році був спад через зовнішньоекономічну напругу з Японією та пандемію COVID-19 [79]. Після незначного зростання, знову відбувся спад, пов'язаний зі зниження експорту напівпровідників на 44,5% [80] та зниження експорту до Китаю на 20% у 2023 – 2024 роках, що призвело до першого торгового дефіциту з Китаєм за 31 рік [81]. Інші країни зберігали стабільне економічне зростання до пандемії, і змогли відновитися після усіх карантинних обмежень.

Водночас для коректнішої оцінки реального зростання економіки було проведено аналіз реального ВВП, що дозволило виявити реальні зміни в обсягах виробництва товарів і послуг (рис. 2.2).

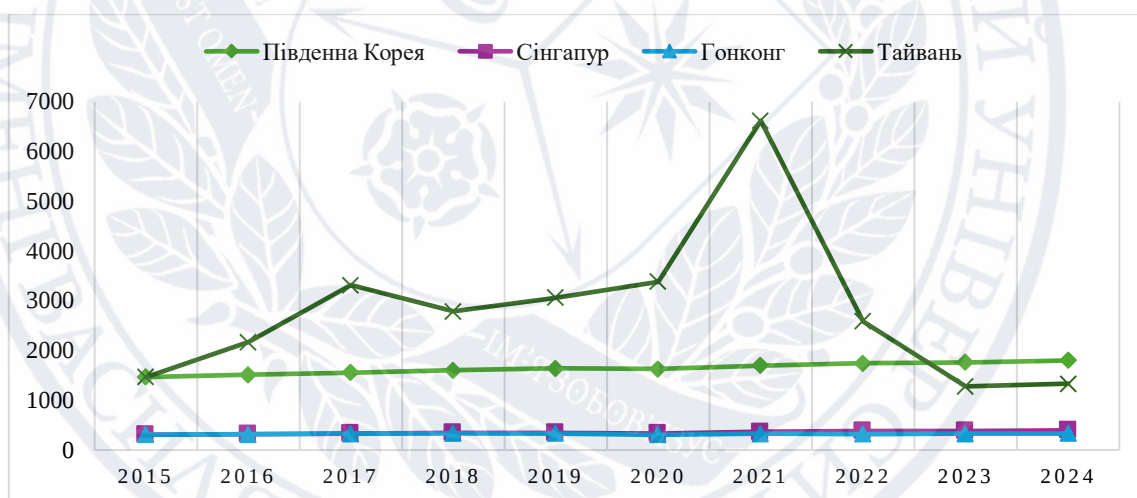

Рисунок 2.2 — Динаміка реального ВВП, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [34; 35; 36; 48].

Отже, Тайвань зберігав зростання з незначним спадом, завдяки експорту напівпровідників та електроніки. Проте після 2021 року відбувся значний спад через геополітичну напругу з Китаєм, що пов'язано з обранням в Тайвані нового президента, який виступає за збереження незалежності Тайваню. Китай посилив економічний тиск тим, що скасував деякі тарифні пільги та ввів заборону на

імпорт певних тайванських товарів [82]. Також на тайванське виробництво напівпровідників значно вплинули обмеження на експорт технологій до Китаю (одному з основних ринків збуту), які запровадили США. У наслідок цього, Тайвань зазнав знижень експорту електронних компонентів (з 60% до 51%) до Китаю, а загальний показник експорту скоротився на понад 20% у 2023 році [83]. Проте на відміну від Тайваню, Сінгапур, Гонконг та Південна Корея демонструють стабільність з невеликим зростанням.

Далі, з метою оцінки рівня економічного добробуту населення було проаналізовано ВВП на душу населення, який наведено на рисунку 2.3.

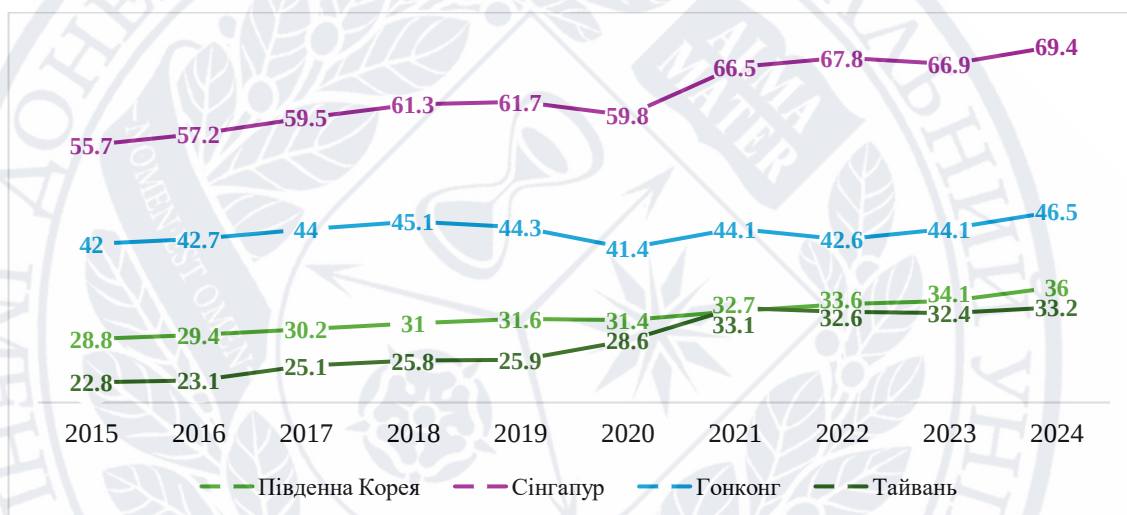

Рисунок 2.3 — Динаміка ВВП на душу населення, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [34; 35; 36; 39].

Усі чотири економіки країн демонструють зростання, хоча темпи зростання відрізняються. Вони показали стабільне зростання та спад, зумовлений COVID-19 й іншими кризами, про які було сказано раніше.

Після аналізу загальних показників було вирішено провести дослідження структури економіки, яка розкриває внутрішню модель розвитку кожної країни. Таблиця 2.1 (додаток А) подає зміни у структурі ВВП саме за ключовими секторами (сільське господарство, промисловість, послуги) впродовж 2015 – 2024 років. Це дозволило відстежити тенденції у зміні пріоритетів

економічної діяльності та виявити характерні особливості економічної структури кожної з країн:

— Південна Корея продемонструвала поступове зниження частки сільського господарства з 2% до 1,6% та промисловості з 34,15% до 31,59% при зростанні частки сектору послуг з 55,58% до 58,42%. Це підтверджує, що країна продовжує розвиватися в напрямку постіндустріальних країн, що роблять акцент на розвитку знань, інновацій та послуг.

— Сінгапур зберігає сталу незначну частку сільського господарства приблизно 0,03%, що є типовим для міста-держави, в якого обмежений доступ до природних ресурсів. Водночас частка промисловості коливалася, але загалом вона зменшилася з 24,29% до 22,4%, тоді як частка сектору послуг зросла з 69,95% до 72,45%, що відповідає його ролі як глобального фінансового й логістичного центру.

— Гонконг має стабільно низьку частку сільського господарства, яка за останній час скоротилася з 0,1% до 0%, тоді як промисловість скорочується з 7,2% до 6,4%, а сектор послуг зростає з 92,7% до 93,5%. Це чітко вказує на обраний Гонконгом вектор розвитку в сферу фінансових, торгових та ділових послуг.

— Тайвань демонструє стабільну частку сільського господарства близько 1,6% та промисловості на рівні 35,2 – 35,5%. Частка сектору послуг дещо коливалася, але загалом залишалася стабільною, близько 63%. Це свідчить, що обробна промисловість, зокрема виробництва напівпровідників, є ключом в розвитку економіки.

Для більш наглядного розуміння та порівняння було розроблено діаграму, що порівнює структуру ВВП за 2024 рік (рис. 2.4).

Азійські тигри демонструють унікальні структурні особливості, що відображають їхні національні пріоритети та конкурентні переваги. Південна Корея та Тайвань зберігають сильні промислові сектори, тоді як Сінгапур і Гонконг орієнтовані на послуги. Ці структурні відмінності впливають на їхню

стійкість до глобальних економічних змін та визначають напрями подальшого розвитку.

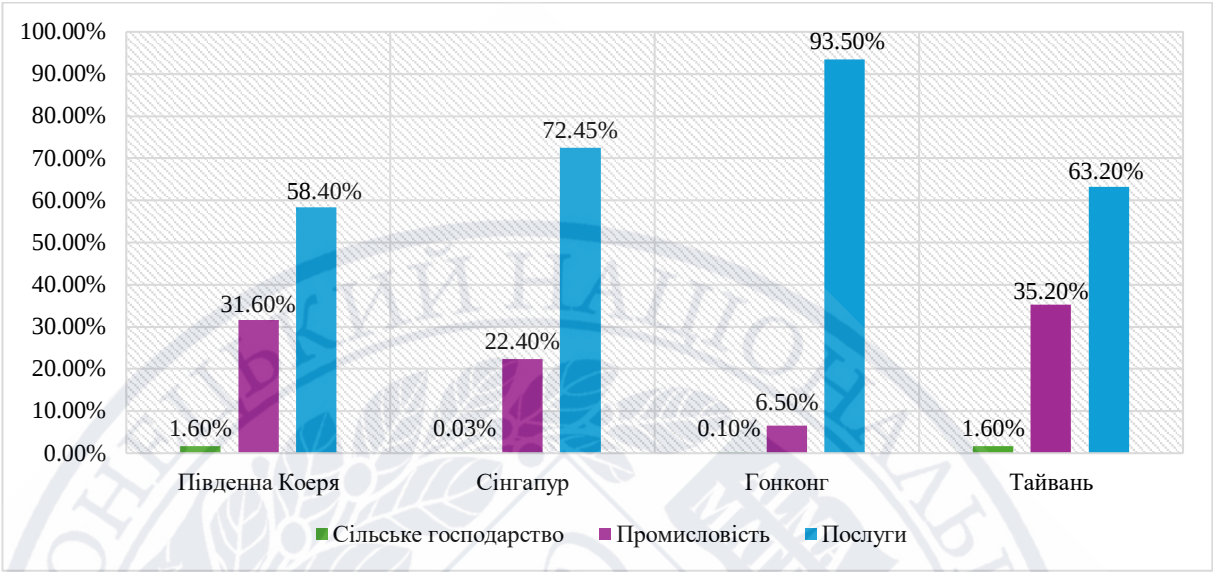

Рисунок 2.4 — Порівняння структури ВВП за секторами, за 2024 р., %.

Джерело: розроблено автором на основі [40; 41; 42; 43].

Наступним кроком було досліджено зовнішньоекономічну діяльність, яка відіграє ключову роль в економіках азійських тигрів. Рисунок 2.5 демонструє обсяги експорту товарів та послуг у 2015 – 2024 роках та рисунок 2.6 показує обсяги імпорту товарів та послуг за той самий період часу.

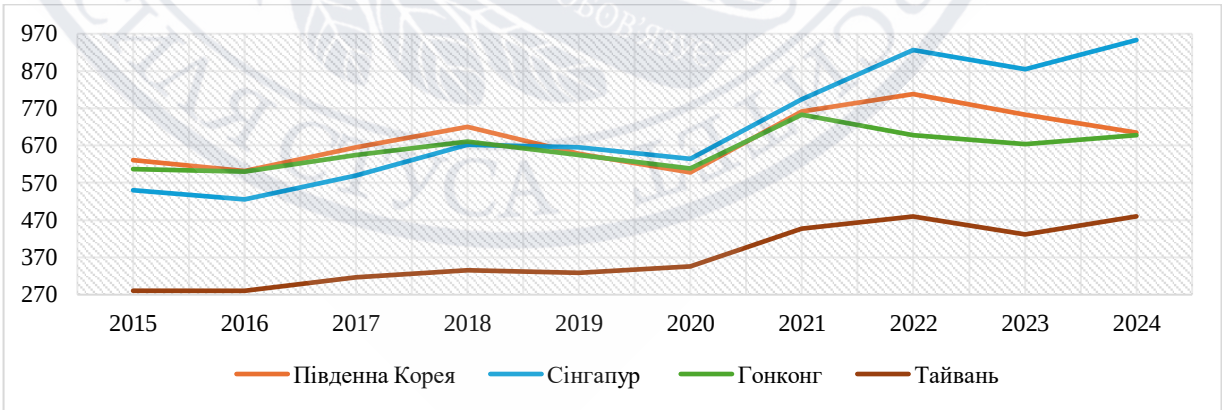

Рисунок 2.5 — Динаміка експорту товарів та послуг,
за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [44; 45; 46; 47].

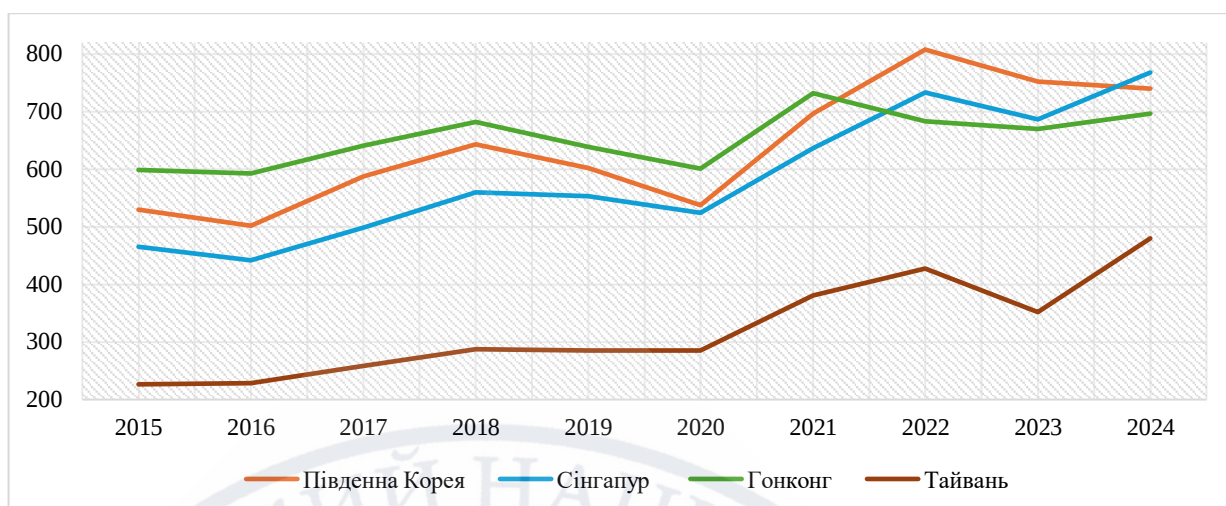

Рисунок 2.6 — Динаміка імпорту товарів та послуг,
за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [48; 49; 50; 51].

Отже, за період 2015 – 2024 років усі країни зазнали впливу глобальних економічних змін. Південна Корея зберігала позитивне сальдо торгівлі, незважаючи на спади, вона залишається конкурентною в експорті високотехнологічної продукції, але є чутливою до змін у цінах на енергоносії та зовнішній попит [84].

Сінгапур стабільно демонструє перевищення експорту над імпортом, особливо в 2021 – 2022 роках завдяки ролі регіонального логістичного хабу. Основними рушіями росту стали реекспорт, паливно-енергетичні товари та електроніка [85]. Гонконг характеризується балансованою зовнішньою торгівлею, проте його роль як транзитного центру зменшується на фоні геополітичної напруги з Китаєм та змін у глобальних ланцюгах постачання [86]. Тайвань має сталий профіцит торговельного балансу, з піком у 2024 році. Проте в 2023 році і експорт, і імпорт суттєво скоротилися через зниження зовнішнього попиту та ослаблення глобальної економіки [87].

Для глибшого розуміння торговельної спеціалізації кожної країни у таблиці 2.2 (додаток Б) представлено ТОП-5 експортних та імпортних товарів азійських тигрів у 2024 році.

Всі чотири економіки є високотехнологічними, інтегрованими у світову економіку через виробництво та обіг продукції з високою доданою вартістю. Головною спільною рисою є залежність від зовнішніх ринків — як у плані постачання сировини (енергоносії, дорогоцінні метали), так і збуту готової продукції (електроніка, оптичні прилади, машини).

Наступний етап дослідження був присвячений питанням макроекономічної стабільності. На рисунку 2.7 наведено рівні інфляції та безробіття у 2024 році.

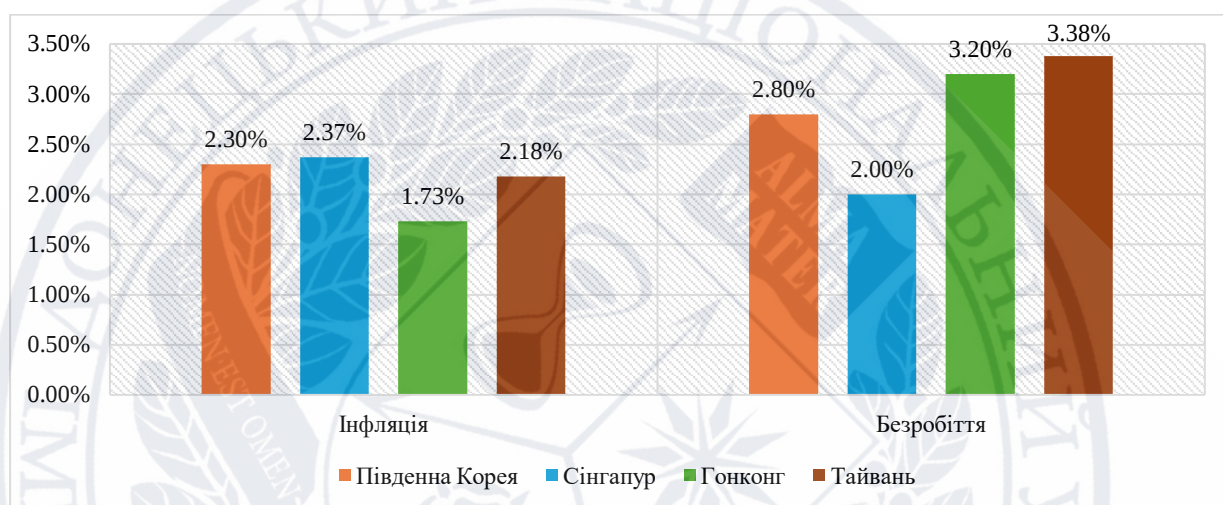

Рисунок 2.7 — Порівняння інфляції та безробіття, за 2024 р., %.

Джерело: розроблено автором на основі [60; 61; 62; 63; 64; 65; 66; 67].

У 2024 році азійські тигри зіткнулися з такими викликами, як глобальні торговельні напруження, зростання вартості життя та інфляційний тиск. Південна Корея, Сінгапур та Гонконг змогли вдало протидіяти цим викликам, тому їх показники залишаються стабільними. Проте варто виділити, що Сінгапур в порівнянні з іншими тиграми має найнижчий показник безробіття, що свідчить про сильний ринок праці. У Тайваню ситуація напруженіша ніж в інших, що пов'язано зі зростанням цін на енергоносії та вплив глобальних торговельних напружень [88].

Наступні рисунки розкривають інвестиційний аспект економічного розвитку азійських тигрів. Рисунок 2.8 ілюструє обсяги прямих іноземних інвестицій, що свідчить про рівень довіри з боку міжнародних інвесторів.

Рисунок 2.9 демонструє частку інвестицій у ВВП, що дозволило оцінити інтенсивність внутрішнього інвестування та його роль у формуванні економічного зростання.

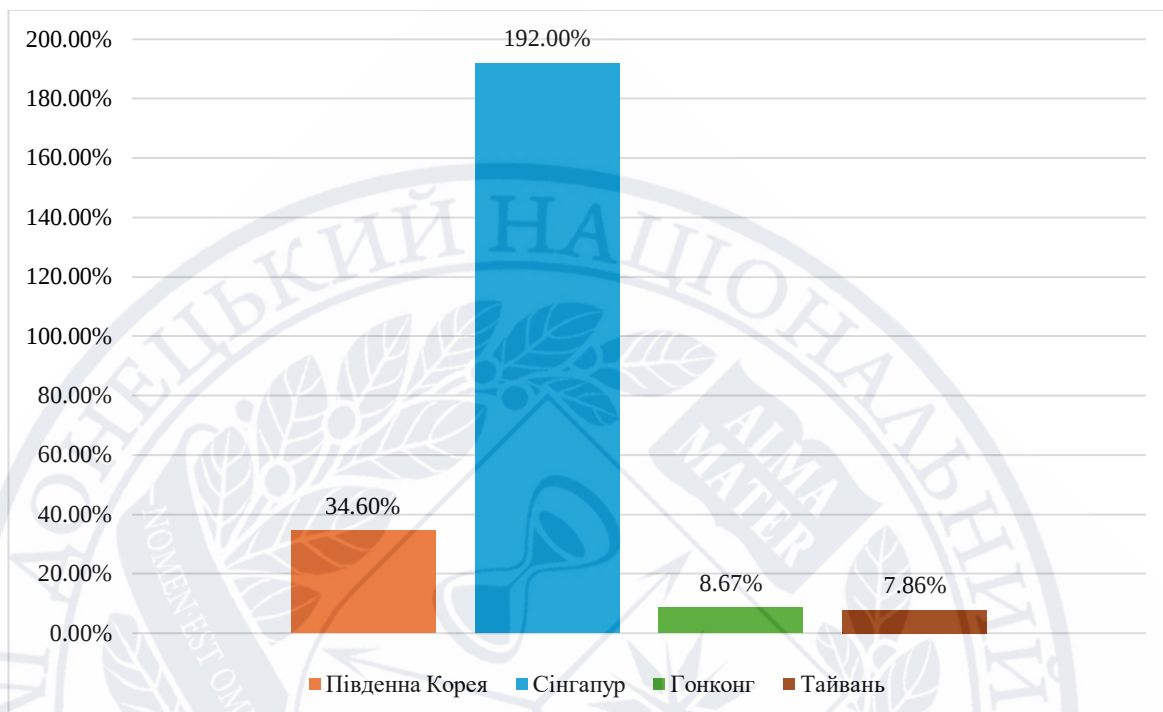

Рисунок 2.8 — Прямі іноземні інвестиції, за 2024 рік., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [68; 69; 70; 71].

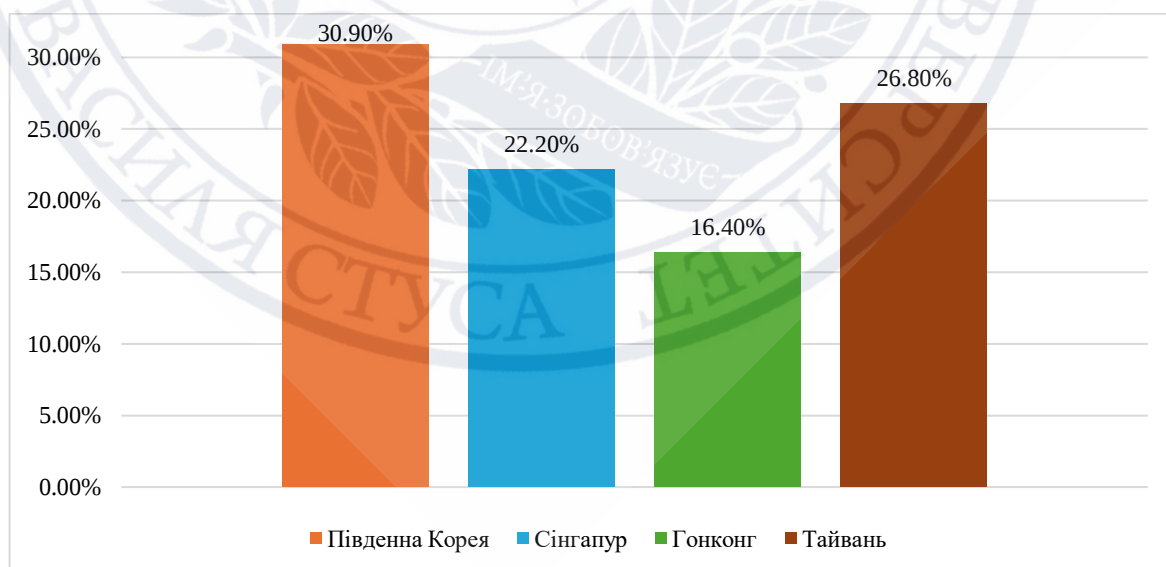

Рисунок 2.9 — Частка інвестицій у ВВП на грудень 2024 року, %

Джерело: розроблено автором на основі [72; 73; 74; 75].

Дані свідчать, що найбільші обсяги ПП у 2024 році спостерігались у Сінгапурі (192 млрд дол. США), що зумовлено стабільним інвестиційним кліматом, розвитком високотехнологічного виробництва та фінансових послуг. Південна Корея (34,6 млрд дол. США) також утримує високий рівень інвестицій завдяки активному розвитку галузі напівпровідників і біотехнологій. Водночас Гонконг (8,67 млрд дол. США) та Тайвань (7,86 млрд дол. США) продемонстрували нижчі показники, що частково пояснюється політичними ризиками та геополітичними викликами. Частка інвестицій у ВВП свідчить про значну роль внутрішнього інвестування у Південній Кореї (30,9%) і Тайвані (26,8%), тоді як у Сінгапурі (22,2%) та особливо в Гонконгу (16,4%) ці показники були нижчими. Це вказує на різну модель розвитку: у Кореї й Тайвані — з акцентом на індустріалізацію та модернізацію виробництва, у Сінгапурі — через міжнародні фінансові потоки, а в Гонконгу — з орієнтацією на реекспорт і обмежену внутрішню інвестиційну динаміку.

Також, з метою глибшого розуміння структури прямих іноземних інвестицій було вирішено також розглянути країни їх походження. Таблиця 2.3 відображає ТОП-5 країн-інвесторів у Південну Корею, Сінгапур, Гонконг і Тайвань за 2024 рік. Це дозволило оцінити основні джерела капіталу, що надходить до економік азійських тигрів, а також виявити зовнішньоекономічні зв'язки, які відіграють ключову роль у стимулюванні інвестиційної активності.

Таблиця 2.3 — Топ країн-інвесторів до азійських тигрів у 2024 рік

ТОП	Південна Корея	Сінгапур	Гонконг	Тайвань
1	Японія	США	Китай	Нідерланди
2	Китай	Об'єднане Королівство	США	США
3	США	Японія	Франція	Китай
4	ЄС	Китай	Об'єднане Королівство	ЄС
5	Сінгапур	Ірландія	Сінгапур	Сінгапур

Джерело: розроблено автором на основі [69; 76; 77; 78].

Інвестиційне середовище азійських тигрів вирізняється різноманітністю джерел капіталу та значною довірою з боку провідних розвинених країн. Ключовими інвесторами для всіх чотирьох економік залишаються провідні світові гравці — США, Японія, Китай, країни ЄС, а також Сінгапур. Така структура сприяє модернізації економік, активному впровадженню технологій, розвитку інфраструктури та експорту, а також мінімізує ризики надмірної залежності від окремих зовнішніх партнерів.

2.2 Аналіз факторів успіху та ключових етапів економічної трансформації азійських тигрів

Значне економічне зростання азійських тигрів стало результатом послідовних реформ, гнучкої адаптації до глобальних змін і стратегічного державного втручання. Для кращого розуміння глибини трансформацій, які відбулися в цих державах, було вирішено простежити ключові етапи розвитку кожної з них: від початкової індустріалізації через експортно-орієнтовану модель до становлення високотехнологічних та фінансових центрів. Наведена нижче таблиця 2.4 узагальнює основні економічні етапи, які стали каталізаторами цього успіху.

Таблиця 2.4 — Порівняння ключових економічних етапів розвитку азійських тигрів

Країна	Період	Економічні етапи розвитку
Південна Корея	1960-ті роки	Зосередження на поєднанні державного планування та приватного підприємництва. Розвиток легкої промисловості. Зосередження на експортно-орієнтованій моделі.
	1970-ті роки	Розвиток важкої промисловості.
	1980 – 1990-ті роки	Перехід до демократії. Виробництво електроніки та автомобілів.
	Після 1996 року	Розвиток ІТ та високих технологій.
Сінгапур	1960-ті роки	Створення Ради з питань житлового будівництва та розвитку. Зосередження на трудомісткій індустріалізації. Перша промислова революція.

Продовження таблиці 2.4

Сінгапур	1960-ті роки	Розвиток електронної промисловості.
	1970-ті роки	Зосередження на експортно-орієнтованій моделі. Залучення прямих іноземних інвестицій. Модернізація економіки з недорогих, трудомістких галузей до кваліфікованих робочих місць та підприємств з вищою доданою вартістю. Розвиток індустрії точного машинобудування.
	1980-ті роки	Запровадження нової національної економічної стратегії. Друга промислова революція. Диверсифікація економічної діяльності. Розвиток хімічної промисловості.
	1990-ті – 2000-ті роки	Розвиток науково-дослідницької та біомедичної діяльності.
Гонконг	1950-ті роки	Початок індустріалізації, що супроводжувалася збільшенням малих та середніх підприємств. Розвиток текстильної промисловості. Зосередження на експортно-орієнтованій моделі.
	1960-ті роки	Перехід до трудомісткого виробництва. Розвиток не за класичними моделями державного втручання в економіку (як у інших тигрів), а навпаки — спираючись на вільний ринок.
	1970 – 1997 роки	Перехід до економіки комерційний та фінансових послуг. Перенесення виробництва на материк, через дешеву робочу силу.
	1997 – 2002 роки	Розвиток торговельних та інвестиційних зв'язків з КНР.
Тайвань	1950-ті роки	Політика імпортозаміщення для відновлення економіки. Розвиток легкої промисловості.
	1960 – 1970-ті роки	Зосередження на експортно-орієнтованій моделі. Впровадження режимів сприяння експорту.
	1980-ті роки	Переорієнтування економіки на високотехнологічне виробництво.
	1990-ті – 2000-ті роки	Реформування фінансового сектора, дерегуляція та технологічні інновації.

Джерело: розроблено автором на основі [89; 90; 91; 92].

На час своєї незалежності в 1948 році Південна Корея була збіднілою, переважно сільськогосподарською державою, і більша частина промисловості та електроенергії знаходилася в Північній Кореї. Країна зіткнувся з руйнівною війною з 1950 по 1953 рік, а також безперспективним і повільним відновленням у наступні роки. Потім, з 1961 по 1996 рік, Південна Корея пройшла період швидкого економічного розвитку, під час якого вона перетворилася на процвітаючу індустріальну державу. Протягом цих років темпи економічного

зростання були одними з найвищих у світі. Під час військового уряду Пак Чон Хі, держава надала пріоритет економічному розвитку, зосереджуючись на поєднанні державного планування та приватного підприємництва. Володіючи невеликою кількістю природних ресурсів, країна залежала від низькооплачуваної, освіченої та дисциплінованої робочої сили для виробництва товарів на експорт. У міру зростання заробітної плати економічний розвиток перейшов від робочої сили до капіталомістких галузей. Зосереджуючись спочатку на виробництві та експорті текстилю та взуття, корейці перейшли до сталі, важкої техніки, кораблів та нафтохімії в 1970-х роках, а в 1980-х роках — на електроніку та автомобілі. Дві великі реформи (земельна реформа та розвиток освіти 1948 – 1961 років) під керівництвом І Сон Мана допомогли підготувати шлях. Однак саме прихильність до швидкої індустріалізації військових урядів Пак Чон Хі та його наступника, Чун Ду Хвана, призвела до зльоту. Індустріалізація характеризувалася тісною моделлю співпраці між державою та чеболями. Ці тісні відносини тривали після переходу до демократії, наприкінці 1980-х і 1990-х років, але після 1987 року робоча сила стала основною політичною силою, і зростання заробітної плати дало додатковий імпульс розвитку більш капіталомісткої промисловості. У 1996 році Південна Корея приєдналася до Організації економічного співробітництва та розвитку, будучи міжнародно визнаною як «розвинена держава». Хоча рівень життя все ще відставав від рівня Північної Америки, Західної Європи та Японії, розрив значно скоротився. Після 1996 року економічний розвиток сповільнився, але все ще був достатньо високим, щоб перейти від позичальника до новатора в галузі технологій [89].

Відзначений високим рівнем безробіття, Сінгапур зосередився на трудомісткій індустріалізації в 1960-х роках. Індустріальний комплекс Джуронг ініціював програму індустріалізації країни з фабриками, що виробляли одяг, текстиль, іграшки, комарні котушки, вироби з деревини та перуки, яка назвали Першою промисловою революцією. Переважна стратегія в той час полягала в тому, щоб очолити швидку індустріалізацію, яка терміново створить нові робочі

місця та сприятиме економічному розвитку. До середини 1970-х років виробничий сектор вніс значну частку ВВП, закріпивши успішний перехід від підприємства до промислово розвиненої економіки. Розуміючи обмеження внутрішнього ринку для підтримки місцевих галузей промисловості та відсутність сирих ресурсів, уряд активно пішов на світовий ринок, щоб залучити іноземних інвесторів. Оскільки промисловий розвиток набрав обертів, уряд побачив можливість модернізувати економіку з недорогих, трудомістких галузей до кваліфікованих робочих місць та підприємств з вищою доданою вартістю шляхом розвитку технічних та ділових навичок та досвіду. Інвестиції дали поштовх для створення нової електронної промисловості, зокрема високотехнологічної продукції. Постійний успіх обробної промисловості був доведений, коли наприкінці 1970-х років вона вперше перевершила торговий сектор. Визнаючи необхідність підвищення місцевої робочої сили для підтримки цього економічного зростання, були докладені зусилля для підготовки кваліфікованих техніків, інженерів та менеджерів з місцевого населення. У відповідь на швидку глобалізацію в 1980-х роках Сінгапур запровадив нову національну економічну стратегію. Друга промислова революція включала план економічного розвитку на 1980-ті роки, де виробничий сектор зосередився в рамках плану на переході до капіталомістких операцій. У 1985 році зростання Сінгапуру було перервано його першою рецесією. Уряд усвідомив необхідність диверсифікації економічної діяльності, і другий двигун зростання експортних послуг був ініційований позиціонуванням міста-держави як «загального бізнес-центру» — методології, що поєднує промислові та технічні ноу-хау зі стратегічним формуванням ділових відносин. Це було зроблено для залучення міжнародних сервісних корпорацій у фінансовому, освітньому, стилістичному, медичному, інформаційному та програмному секторах. Стратегічний економічний план у 1990-х роках зосередив зусилля на створенні середовища досліджень та розробок для створення Сінгапуру, заснованого на знаннях та на інноваціях [90].

У 1950-х роках промисловість Гонконгу була заснована в текстильному секторі, перш ніж поступово диверсифікуватися в 1960-х роках до одягу, електроніки, пластмас та іншого трудомісткого виробництва для здійснення експорту. Економічний розвиток Гонконгу був досить унікальним у кількох аспектах. По-перше, індустріалізація не супроводжувалася збільшенням кількості консолідацій, а навпаки, спостерігалася збільшення серед малих і середніх підприємств. По-друге, активне промислове планування урядом розпочалося лише наприкінці 1960-х років. Частково це сталося через занепокоєння уряду щодо соціальних витрат на розміщення великих потоків іммігрантів, а також через ідеологічну симпатію до сил вільного ринку. Це ставить Гонконг поза типовою азійською моделлю економічного розвитку, яка базується на державній індустріалізації та перевазі іноземних фірм або великих іноземних фірм, які мають міцні зв'язки з державою. Низькі податки, слабе законодавство про зайнятість, відсутність державного боргу та вільна торгівля — все це стовпи гонконгського досвіду економічного розвитку. Уряд опосередковано субсидував промисловість через державне житло, яке стримувало зростання вартості життя, що загрожувало б перевагам Гонконгу щодо витрат на робочу силу у виробництві. Уряд також проводив амбітну програму державної освіти, створивши понад 300 000 нових місць у початковій школі в період з 1954 по 1961 рік. Політика відкритих дверей КНР, оголошена Ден Сяо-Піном наприкінці 1978 року, ознаменувала нову еру для економіки Гонконгу. З новим енергійним залученням Китаю до міжнародної торгівлі та інвестицій, інтеграція Гонконгу з материком прискорилося, оскільки він відновив свою традиційну роль основного постачальника комерційних та фінансових послуг цієї країни. У той же час гонконгські фірми почали переміщати свою трудомістку діяльність на материк, щоб скористатися дешевшою робочою силою. Більшість з підприємств були трудомісткими для експорту, але з 1997 року зросли інвестиції у фінансові послуги, туризм та роздрібну торгівлю. У липні 1997 року була сформульована політика «одна країна-дві системи», яка залишила Гонконг грошово та економічно

відокремленим від материка з залишковим валютним та торговим контролем, а також обмеженнями на пересування людей. Гонконг сильно постраждав від азійської фінансової кризи, яка вразила регіон у середині 1997 року [91].

Наприкінці 1950-х років почалося швидке економічне зростання та швидка індустріалізація. Тайвань став відомий своїми дешевими промисловими товарами на експорт, які раніше були просто гнучкою мережею малих підприємств, пов'язаних субпідрядами. Післявоєнна індустріалізація Тайваню традиційно пояснюється такими факторами: зниженням кількості землі на одну особу, змін на експортних ринках, державною політикою. До війни у Японії, Тайвань продавав свою сільськогосподарську продукцію до неї за цінами, вищими за світові, тоді як головний довоєнний експорт Тайваню, імітація панамських капелюхів, оподатковувався Сполученими Штатами, його основним ринком, за ставкою 25%. Після війни сільськогосподарська продукція, як правило, стикалася з найбільшими торговими бар'єрами. Тайвань пройшов через період політики імпортозаміщення в 1950-х роках, а потім просування промислового експорту в 1960-х і 1970-х роках. Субсидії були доступні для певних виробників за обох режимів. Під час режиму імпортозаміщення вітчизняні виробництва були захищені як тарифами, так і численними завищеними обмінними курсами. Згідно з пізнішим режимом сприяння експорту, були створені зони експортної переробки, в яких привілеї були поширені підприємствам, які виробляли продукцію, яка не буде продаватися всередині країни. У 1980-х роках відбулося переорієнтування економіки на високотехнологічне виробництво — зокрема в галузях електроніки та напівпровідників. Цей перехід закріпився в 1990-х і 2000-х роках, коли Тайвань утвердився як один із світових центрів у сфері ІТ і мікроелектроніки. Реформування фінансового сектора, дерегуляція та технологічні інновації дозволили країні успішно інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості [92].

Успіх азійських тигрів тісно пов'язаний із високим рівнем інвестицій в освіту. Від початкової школи до університетів, ці країни послідовно розвивали

систему освіти, особливо у напрямках точних наук, інженерії та технологій. Це дозволило не лише забезпечити кваліфіковану робочу силу, але й створити передумови для інноваційного прориву (рис. 2.10).

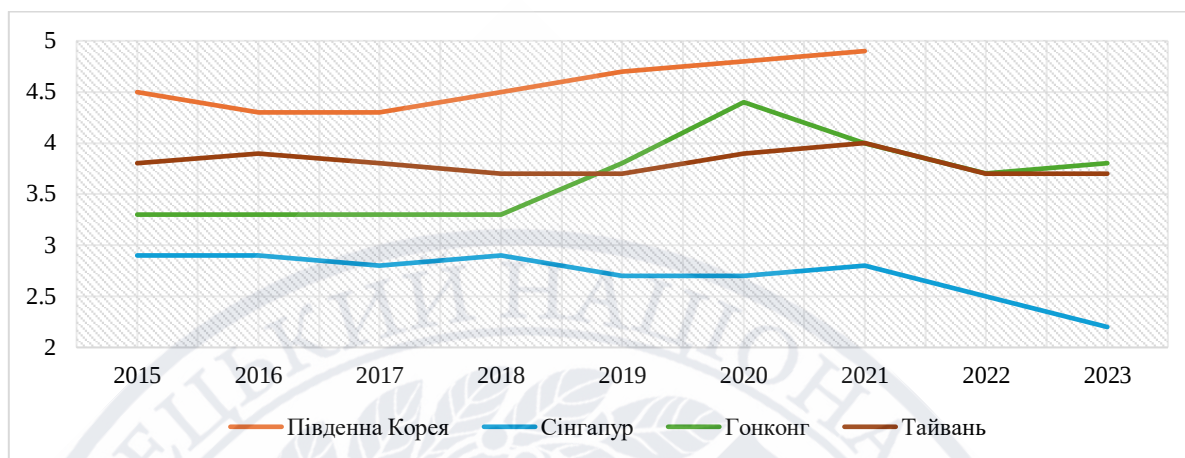

Рисунок 2.10 — Освітні витрати у % до ВВП, за 2015 – 2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [93].

Отже, показники усіх країн вказують на стабільний рівень освітніх витрат, проте з невеликим скороченням за останні роки. У порівнянні з періодом 1970 – 1990-х років, коли середній рівень витрат на освіту в азійських тиграх переважно не перевищував 2 – 3% ВВП (окрім окремих періодів, коли застосовувалися окремі заходи для стимулювання розвитку освіти: Південна Корея 1982 року — 6,3%, Сінгапур 1983 та 2003 роки — 4%), сучасні показники свідчать про значне зростання ролі освіти як пріоритетного напрямку економічного розвитку, що забезпечує технологічну модернізацію та конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Наступний логічний крок після створення якісної освітньої системи полягав у розвитку технологій та інноваційної інфраструктури, які стали основою конкурентоспроможності азійських тигрів у XXI столітті.

У другій половині трансформаційного періоду азійські тигри здійснили якісний прорив у сфері наукових досліджень та розробок (R&D) (рис. 2.11). А таблиця 2.5 демонструє позиції азійських тигрів у Глобальному індексі інновацій.

Отже, Південна Корея та Тайвань стали світовими лідерами за часткою витрат на науку у ВВП. Сінгапур інвестував у розвиток технопарків, наукових

хабів і цифрової інфраструктури. Гонконг — у створення середовища для розвитку стартапів.

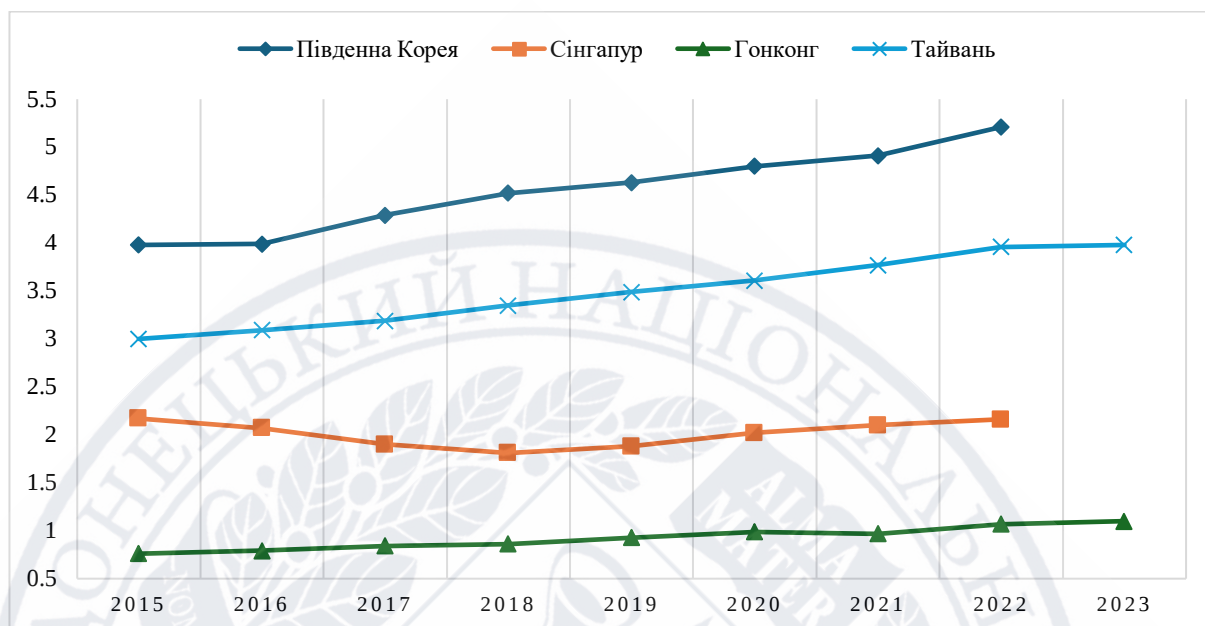

Рисунок 2.11 — Витрати на наукові дослідження у % до ВВП, за 2015 – 2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [94; 95].

Таблиця 2.5 — Індекс інновацій та місце в рейтингу, 2024 рік

Країна	Рейтинг	Індекс інновацій
Південна Корея	4	61,2
Сінгапур	6	60,9
Гонконг	18	50,1
Тайвань	—	—

Джерело: розроблено автором на основі [96; 97].

Лідерство належить Сінгапуру та Південній Кореї, що свідчить про їхню активний перехід від виробництва електроніки до високих технологій та ІТ. Гонконг має стабільні показники, а Тайвань хоч і не входить у ТОП-25, але продовжує розвивати свій інноваційний потенціал.

Таким чином, кожна з чотирьох країн, маючи різні стартові умови та підходи, зуміла досягти високого рівня економічного розвитку завдяки стратегічним реформам, експортоорієнтованості та інституційному розвитку.

2.3 Оцінка викликів та механізмів подолання економічних криз в країнах азійських тигрів

Протягом свого динамічного зростання у минулому столітті, азійські тигри не лише здійснювали економічні прориви, але й були вимушені боротися з серйозними зовнішніми та внутрішніми викликами.

Найбільш впливовими та значущими для тигрів стали такі ключові кризи:

- азійська фінансова криза 1997 – 1998 рр;
- глобальна фінансова криза 2008 року;
- пандемія COVID-19.

Було проведено дослідження, як Південна Корея, Сінгапур, Гонконг і Тайвань реагували на зазначені кризи, який вплив на азійських тигрів мали ці кризи, які механізми були задіяні для стабілізації економіки, а також розглянуто сучасні виклики, що впливають на економічну стійкість країн.

Азійська фінансова кризи 1997 – 1998 років стала першим серйозним випробуванням для економік тигрів у період їх інтенсивного розвитку. Вона бере свій початок в Таїланді після того, як країна дозволила своїй валюті вільно плавати на ринку. Девальвація тайського бата дестабілізувала Таїланд, а наслідки поширилися на азійських тигрів, інші сусідні країни Східної Азії та всі світові фінансові ринки. Особливі руйнівні наслідки криза мала в Таїланді, Індонезії та Південній Кореї — країнам знадобилася допомога Міжнародного валютного фонду, Світового банку, щоб зуміти запобігти економічному колапсу, який активно насувався на них, та відновити довіру до фінансових систем постраждалих країн.

Таїланд був молодого економікою протягом 1980-х і початку 1990-х років, перш ніж країна зазнала спекулятивної атаки на свою місцеву валюту в травні 1997 року. Прагнучи зберегти свою американську прив'язку, країна намагалася захистити цінність тайського бата. Але обмежені валютні резерви означали, що ці зусилля були марними, і Таїланд піддався тиску девальвації тайського бата,

скасувавши прив'язку в липні 1997 року і дозволивши валюті вільно плавати на ринку.

У відповідь на кризу МВФ мобілізував понад 110 мільярдів доларів США у вигляді короткострокових кредитів найбільш постраждалим країнам для стабілізації їхніх економік, відновлення валютних резервів та налагодження відносин з іноземними кредиторами. Кредити також були надані з певними умовами. Тобто, країни мали провести певні структурні реформи: посилити фіскальну політику, зміцнити свої фінансові системи, підвищити процентні ставки для стабілізації своїх валют, а також підвищити гнучкість і конкурентоспроможність своїх економік.

Кошти для подолання кризи були об'єднані МВФ, Світовим банком, Азійським банком розвитку, а також урядами країн Європи, Азійсько-Тихоокеанського регіону та Сполучених Штатів. Зокрема, важливу роль відіграв Федеральний резервний банк США, який заохочував американські комерційні банки пропонувати гнучкі умови кредитування південнокорейських банків і компаній, а також організував спеціальні кредитні можливості США для Таїланду. Скоординовані міжнародні зусилля в поєднанні з внутрішніми корективами постраждалих країн забезпечили ефективне подолання азійської кризи. Постраждалі країни незабаром знову стали на ноги і почали демонструвати вражаючі темпи економічного відновлення та подальшого зростання [109].

Щоб продемонструвати масштаби економічного спаду, було створено таблицю 2.6, в якій представлено ключові макроекономічні показники країн до початку кризи, у її пік та після, коли країни почали відновлюватися.

Економіки чотирьох азійських тигрів зазнали величезних втрат під час азійської фінансової кризи 1997 року. Гонконг пережив екстремальні спекулятивні напади на свою фондову біржу та валюту, що викликало надзвичайне втручання на ринок з боку Державного валютного управління Гонконгу.

Південна Корея найбільше постраждала від збільшення тиску зовнішнього боргу, що призвело до падіння її валюти на 35% – 50%. На початку 1997 року фондова біржа в Гонконзі, Південній Кореї та Сінгапурі знизилася щонайменше на 60% [20].

Таблиця 2.6 — Вплив азійської фінансової кризи 1997 – 1998 рр. на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	1995 – 1996 рр.	6,2	4	2,6	787,13 KRW
	1997 – 1998 рр.	-5,1	-1,2	7	1707,3 KRW
	1999 – 2001 рр.	11,5	3,5	3,7	1114,47 KRW
Сінгапур	1995 – 1996 рр.	8,3	1,1	2,5	1,41 SGD
	1997 – 1998 рр.	-2,2	-3,6	4,8	1,67 SGD
	1999 – 2001 рр.	9	1,8	3,8	1,73 SGD
Гонконг	1995 – 1996 рр.	5,1	5,8	2,2	7,73 HKD
	1997 – 1998 рр.	-5,9	-4,1	6,3	7,74 HKD
	1999 – 2001 рр.	7,7	-1,8	5,1	7,79 HKD
Тайвань	1995 – 1996 рр.	6,5	3,08	2,1	27,4 TWD
	1997 – 1998 рр.	4,21	0,18	5	34,7 TWD
	1999 – 2001 рр.	6,73	1,25	4	30,8 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [98; 99; 100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107].

До 2001 року більшість країн оговталися від наслідків кризи. Таїланд зміг виплатити весь свій борг перед МВФ вже у 2003 році, на 4 роки раніше запланованого терміну.

Азійська фінансова криза 1997 року підкреслила небезпеку утримання величезного боргу в іноземній валюті. Країни-учасниці Асоціації держав Південно-Східної Азії побачили зростання своїх боргових зобов'язань, оскільки долар США (валюта, до якої вони прив'язали свої місцеві валюти) посилювався. Більшість цих боргів були накопичені великими корпораціями, і їхня нездатність їх повернути допомогла каталізувати кризу. Більшість азійських країн протягом цього періоду прив'язували свої місцеві валюти до долара США, і під час кризи вони були змушені використовувати свої обмежені валютні резерви. Прив'язування місцевих валют до долара США допомогло залучити інвесторів, які бажали стабільності валютного курсу, але з часом це також залишило країни

вразливими. Азійська криза також продемонструвала стадну поведінку фінансових ринків, яка може прискорити паніку, що врешті-решт призвело до кредитної кризи [109].

На відміну від 1997 року, у 2008-му році азійські тигри мали кращу макроекономічну підготовку, однак все ж зазнали впливу скорочення зовнішнього попиту, зниження експорту та падіння темпів зростання (таб. 2.7).

Таблиця 2.7 — Вплив глобальної кризи 2008 року на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	2006 – 2007 рр.	5,8	-0,2	3	918,8 KRW
	2008 – 2009 рр.	0,8	3,6	3,4	1449,6 KRW
	2010 – 2011 рр.	6,8	1,3	3	1115,46 KRW
Сінгапур	2006 – 2007 рр.	9	5,9	4	1,5 SGD
	2008 – 2009 рр.	0,1	-1,4	5,9	1,41 SGD
	2010 – 2011 рр.	14,5	1,1	4,1	1,26 SGD
Гонконг	2006 – 2007 рр.	6,5	3,1	3,6	7,77 HKD
	2008 – 2009 рр.	-2,5	-0,4	5,3	7,75 HKD
	2010 – 2011 рр.	6,8	3,9	3,4	7,78 HKD
Тайвань	2006 – 2007 рр.	6,9	3,5	3,9	31,6 TWD
	2008 – 2009 рр.	-1,6	-0,9	5,9	34,2 TWD
	2010 – 2011 рр.	10,25	1,4	4,4	28,9 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [98; 99; 100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107].

Глобальна фінансова криза 2008 року сильно вдарила по економіці чотирьох азійських тигрів, які отримали прибуток від споживання американців. До кінця 2008 року ВВП усіх чотирьох країн знизився в середньому на 15%. Експорт знизився на 50% у річному вимірі. Поганий внутрішній попит також вплинув на відродження цих економік. Роздрібний дохід знизився на 3% у Гонконзі у 2008 році, на 11% на Тайвані у 2008 році та на 6% у Сінгапурі.

Економіки азійських тигрів змогли швидко відновитися після такої кризи. Відновлення в значній мірі пояснюється державними програмами стимулювання в кожному регіоні, що призвело до зростання ВВП кожної країни більш ніж на 4% у 2009 році. Помірний корпоративний та побутовий борг у чотирьох країнах є ще одним поясненням швидкого відновлення [20].

Пандемія принесла чергову економічну кризу азійським тиграм. Оскільки вона мала як економічний, так і соціальний вимір, уряди застосували широкий спектр заходів: від грошових трансфертів до цифровізації державних послуг (таб. 2.8).

Гонконг, Тайвань та Сінгапур швидко відреагували на пандемію, оскільки пережили такі пандемії, як SARS і MERS, у 1993 і 2001 роках відповідно.

Таблиця 2.8 — Вплив пандемії COVID-19 на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	2018 – 2019 рр.	2,2	-0,8	3,7	1228,13 KRW
	2020 – 2021 рр.	-0,7	2,8	3,9	1116,1 KRW
	2022 – 2023 рр.	1,4	1,3	2,9	1426,06 KRW
Сінгапур	2018 – 2019 рр.	1,3	3,6	3,1	1,38 SGD
	2020 – 2021 рр.	-3,9	-2,4	4,6	1,34 SGD
	2022 – 2023 рр.	1,1	13,5	3,6	1,37 SGD
Гонконг	2018 – 2019 рр.	2,8	3,7	2,9	7,83 HKD
	2020 – 2021 рр.	-6,5	0,6	5,8	7,76 HKD
	2022 – 2023 рр.	3,3	2,8	2,9	7,83 HKD
Тайвань	2018 – 2019 рр.	2,91	1,35	3,71	31,39 TWD
	2020 – 2021 рр.	6,72	-0,24	4,76	27,67 TWD
	2022 – 2023 рр.	2,68	2,95	3,71	31,95 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [98; 99; 100; 101; 102; 104; 105; 106; 107; 108].

Всі три уряди вжили заходів ще до того, як Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно оголосила COVID-19 надзвичайною ситуацією у сфері охорони здоров'я населення міжнародного масштабу 12 лютого 2020 року та пандемією 11 березня 2020 року.

Досвід боротьби з SARS та MERS був використаний ефективно. Їх реакція була швидкою, гарно проінформованою та добре організованою, що дозволило мінімізувати збитки і впровадити ефективні політичні заходи.

Тайвань стримував поширення вірусу в громаді, на додаток до заходів профілактики епідемії, через мобілізацію громади, участь громадян та партнерство з громадою [110]. Колективний інтелект, стратегії «краудсорсингу» (краудсорсинг як специфічна технологія управління соціально-економічним

розвитком регіону; пріоритетні напрямки його використання: залучення інвестицій у регіональний розвиток; розробка соціально-економічних стратегій розвитку регіону; підтримка і розвиток малого бізнесу регіону; створення нових високотехнологічних робочих місць) на Тайвані дали країні один з найкращих результатів стримування у світі [111]. У Гонконзі політичні розбіжності не стояли на шляху колективної мобілізації. Опозиційні партії вступили в дію, імпортували та розповсюджували маски для обличчя серед людей, використовуючи демократичний простір, доступний у Гонконзі. Сінгапур зміг продовжити свій курс більш автономно, незліченна впливом надполітичних утворень, що призвело до більш ефективного вирішення кризи [110]. Південна Корея також продемонструвала один із найефективніших підходів боротьби з кризою. Замість запровадження жорсткого локдауну, країна зробила акцент на масовому тестуванні, відстеженні контактів хворих та їх ізоляції. Уряд оперативно розгорнув системи моніторингу, мобільні додатки для сповіщення про контакти з інфікованими, а також надавав публічний доступ до інформації про спалахи вірусу [111].

Окрім вищезгаданих криз, країни стикаються з рядом викликів, що загрожують їх подальшому зростанню як демографічне старіння, зростання геоекономічної напруги, а також дефіцит кваліфікованої робочої сили.

Таблиця 2.9 — Основні виклики економічного зростання для азійських тигрів

Виклики	Можливі наслідки	Механізми їх подолання та запобігання
Старіння нації	Зменшення кількості працездатного населення. Зростання навантаження на пенсійну та медичну системи.	Підвищення пенсійного віку. Стимулювання участі літніх людей у ринку праці. Проведення демографічної політики для підвищення народжуваності (субсидії, пільги, підтримка сімей).
Вплив торговельних війн (США – Китай)	Зниження експорту до США. Перенесення виробництва в інші регіони (до В'єтнаму, Індонезії, Індії). Зменшення попиту на товари через санкції та торговельні обмеження.	Диверсифікація торговельних партнерів (зокрема, Південно-Східна Азія, ЄС). Розвиток внутрішнього ринку. Підтримка інновацій та високотехнологічного експорту. Інвестиції в професійну освіту та перекваліфікацію.

Продовження таблиці 2.9

Дефіцит робочої сили, як наслідок міграції	Зростання витрат на оплату праці. Зниження конкурентоспроможності виробництва. Залежність від мігрантів у ключових секторах.	Зміна трудового законодавства для залучення висококваліфікованих мігрантів. Інвестиції в професійну освіту та перекваліфікацію. Автоматизація рутинних процесів на виробництві. Політика утримання молоді всередині країни через створення якісних робочих місць.
--	--	--

Джерело: розроблено автором на основі [113; 114; 115; 116].

Ці виклики не несуть в собі катастрофічної загрози на даний момент, але можуть негативно впливати або сповільнювати розвиток азійських тигрів. Проте, якщо в найближчому майбутньому не почати реагувати, застосовуючи відповідні контрзаходи, ці виклики здатні привести до негативних наслідків для економік країн. Наприклад, низький рівень народжуваності при одночасному зростанні тривалості життя (рис. 2.12)

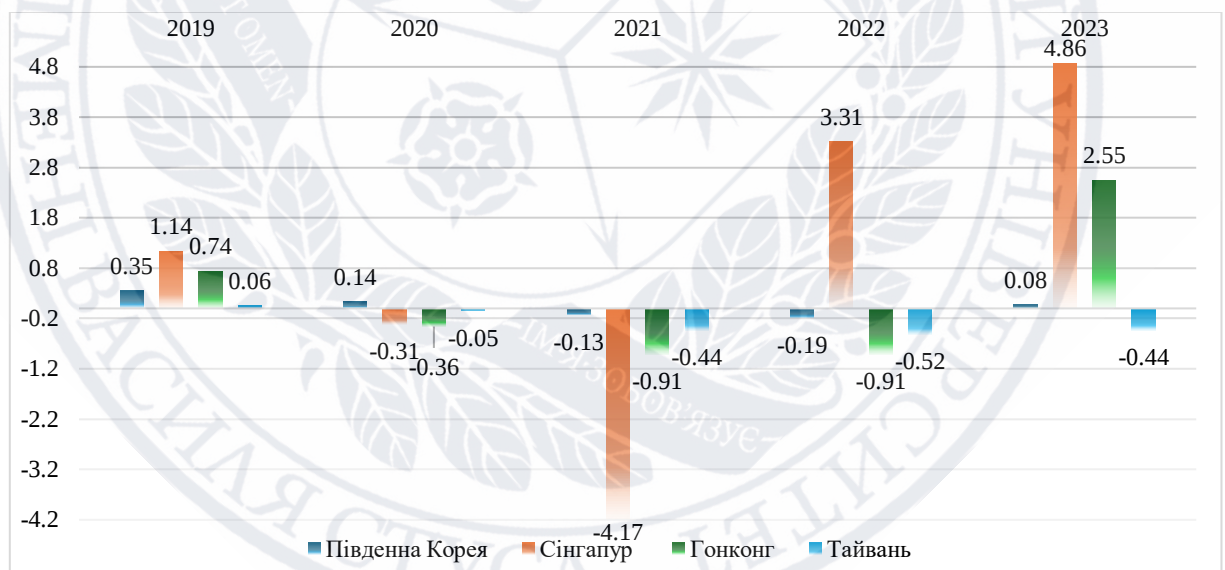

Рисунок 2.12 — Приріст населення, за 2019 – 2023 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [117; 118; 119; 120].

Тенденція останніх років вказує на те, що Сінгапур демонструє збільшення народжуваності завдяки ефективній міграційній політиці як інструменту демографічної компенсації. Гонконг підвищив показник після того, як

відновився від пандемії. Проте Південна Корея та Тайвань підкреслюють необхідність у демографічних реформах.

Таким чином, хоча азійські тигри й надалі демонструють високий рівень економічного розвитку, їх подальше зростання залежатиме від здатності адаптуватися до вищезазначених викликів шляхом структурних реформ, інновацій та ефективної соціально-економічної політики.

Висновки до розділу 2

Економічне зростання Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню — результат стратегічного та комплексного підходу до розвитку. Ключовою особливістю експортної моделі зростання економік азійських тигрів була їх здатність змінювати економічні пріоритети залежно від потреб ринку, переходячи від текстилю до автозапчастин, до комп'ютерної периферії у випадку Тайваню, фінансових послуг Гонконгу та зростання Сінгапуру під керівництвом транснаціональних країн.

Важливим чинником цього успіху стала також активна участь країн у формуванні довгострокових економічних стратегій. Програмна підтримка індустріалізації, освітні реформи, стимулювання інноваційної діяльності, створення умов для розвитку бізнесу — усе це дало змогу країнам сформувати сучасні економіки, орієнтовані на знання, технології та людський капітал.

Азійські тигри не уникли серйозних економічних викликів. Проте саме здатність швидко адаптуватися, впроваджувати антикризові політики, залучати міжнародну підтримку й ефективно реагувати на зовнішні загрози дозволила зберегти економічну стабільність та забезпечити подальше зростання.

РОЗДІЛ 3

МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ МОДЕЛЕЙ ЗРОСТАННЯ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ ДЛЯ УКРАЇНИ

3.1 Порівняльний аналіз економічного середовища України та країн азійських тигрів

З метою виявлення потенційних можливостей щодо адаптації азійського досвіду в Україні було проведено порівняльний аналіз ключових макроекономічних індикаторів. Це дослідження дозволило оцінити відмінності в економічному розвитку між Україною та азійськими тиграми.

Рисунок 3.1 демонструє перший, та ключовий у цьому аналізі, показник ВВП, а саме: номінального ВВП, реального ВВП та ВВП на душу населення України за 2015 – 2024 роки. Для порівняння з азійськими тиграми слід переглянути рисунки 2.1, 2.2 та 2.3.

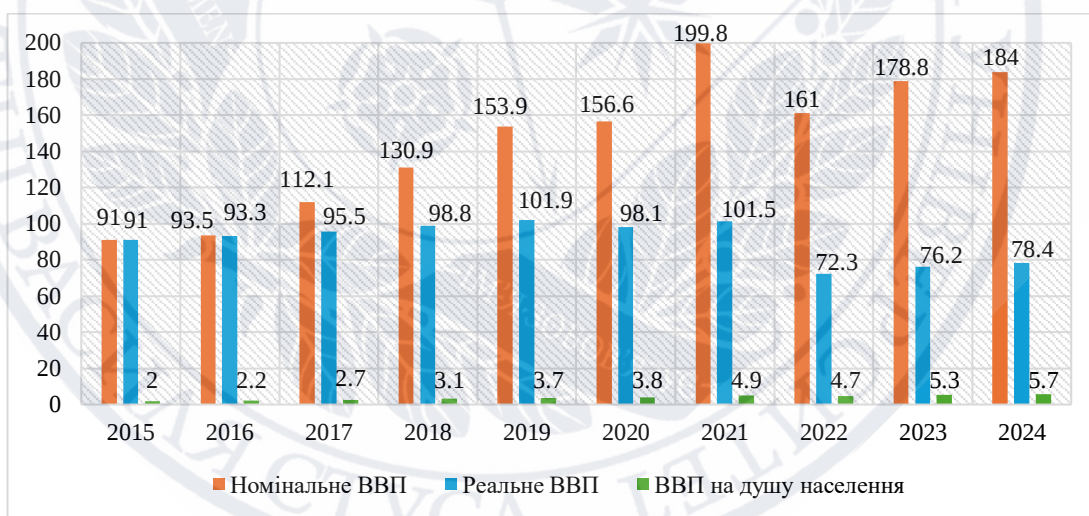

Рисунок 3.1 — Номінальний, реальний ВВП та ВВП на душу населення України за 2015 – 2024 рр, млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [34; 35; 36; 37; 38; 39; 121].

Показники ВВП України залишаються суттєво нижчими порівняно з азійськими тиграми. Номінальний та реальний ВВП України становив майже у 10 разів менший за Південну Корею. Особливо відчутною є різниця у ВВП на душу

населення: в Україні він становив лише 2 тис. дол. США, тоді як у Сінгапурі — 66,9 тис. дол., у Гонконгу — 44,1 тис., а у Південній Кореї та Тайвані — понад 30 тис. дол. США. Відмінність у загальному економічному потенціалі вказує на те, що Україна вимагає масштабних реформ. Така різниця вказує на необхідність впровадження стратегії для економічного розвитку України. Вона повинна бути орієнтованою на індустріалізацію, модернізацію інфраструктури та розвиток секторів з високою доданою вартістю, як це роблять азійські тигри.

Наступним важливим кроком є аналіз рівня економічної стабільності шляхом перевірки інфляції та безробіття. Обидва показники чутливі до низки економічних криз, тому їх розуміння дозволяє повністю виміряти стійкість економіки.

Рисунок 3.2 ілюструє відмінності в рівнях інфляції та безробіття. Аналіз цих показників важливий для розуміння сильних чи слабких сторін економічної політики України в порівнянні з азійськими тиграми. Вони також відображають стабільність цінового середовища та ситуацію на ринку праці.

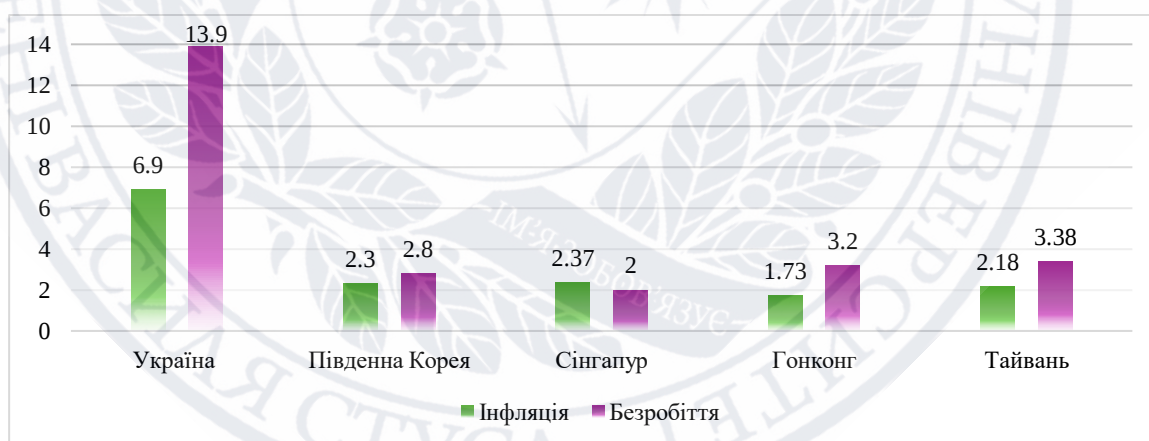

Рисунок 3.2 — Порівняння інфляції та безробіття України з азійськими тиграми, за 2024 рік, %

Джерело: розроблено автором на основі [60; 61; 62; 63; 64; 65; 66; 67; 122; 123].

У 2024 році рівень інфляції в Україні становив 6,9%, що істотно вище, ніж у азійських тигрів, де цей показник коливався у межах 1,7–2,4%. Така динаміка вказує на проблеми з монетарною стабільністю в Україні, які виникли внаслідок

повномасштабного вторгнення. Ще більш критичною є ситуація з безробіттям: рівень 13,9% значно перевищує аналогічні показники азійських тигрів, де він не перевищує 3,5%. Україна має високий показник, оскільки від початку війни велика кількість людей була змушене іммігрувати чи переїхати до інших областей, також багато підприємств закрилися, тому було втрачено багато робочих місць.

Далі було проаналізовано боргове навантаження, що є важливим фактором фінансової дисципліни (рис. 3.3).

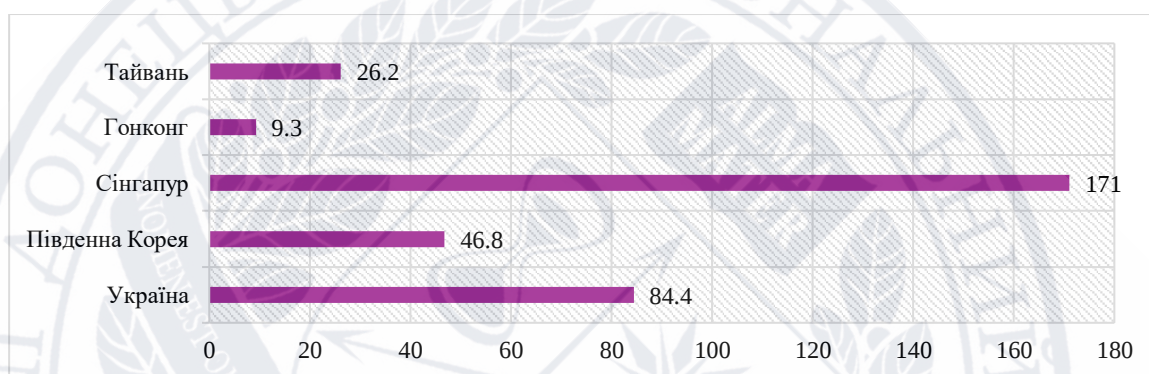

Рисунок 3.3 — Державний борг України та азійських тигрів за 2024 рік, %

Джерело: розроблено автором на основі [124; 125; 126].

Щодо державного боргу, то Україна демонструє високий рівень навантаження — 84,4% від ВВП. Для порівняння, Тайвань і Гонконг мають борг у межах 10–30%, що свідчить про стриману та відповідальну боргову політику. Водночас винятком є Сінгапур, де державний борг сягає 171% ВВП, однак це пояснюється унікальною стратегією: більша частина зобов'язань має внутрішній характер і спрямована на довгострокові інвестиції через державні фонди.

Наступним аспектом порівняльного аналізу виступає зовнішньоекономічна діяльність. Рисунок 3.4 демонструє відмінність між обсягами експорту та імпорту України за останні 10 років. Для порівняння з азійськими тиграми слід переглянути рисунки 2.5 та 2.6.

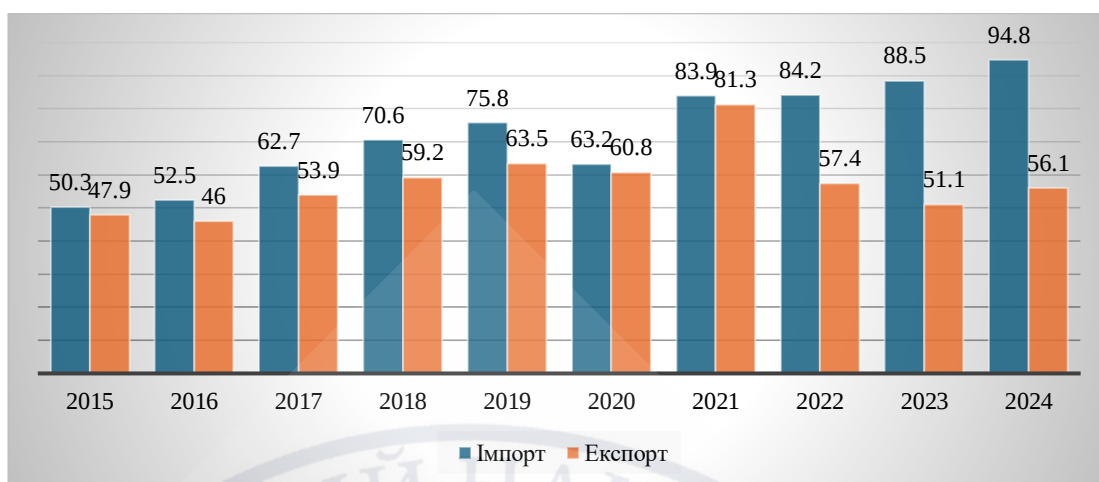

Рисунок 3.4 — Співвідношення імпорту та експорту України за 2015 – 2024 рр, млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [44; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 51; 127].

Отже, у 2024 році Україна зазнала значного торговельного дефіциту: обсяг імпорту склав 94,8 млрд дол. США, тоді як експорт — лише 56,1 млрд дол. США, що свідчить про залежність від імпортованих ресурсів, особливо в умовах війни, коли азійські тигри демонструють більш позитивну динаміку торгівлі. Показники азійських тигрів підтверджують переваги глибокої спеціалізації, диверсифікованих ринків збуту та сприятливого бізнес-клімату, які забезпечили експортну конкурентоспроможність цих країн, а особливо Сінгапуру.

ТОП-5 експортних та імпортних товарів України дає можливість зрозуміти на якому етапі економічного розвитку перебувають країни, а також виявити залежність такі залежності, як залежність від сировинного експорту або від високотехнологічної продукції (таб. 3.1). Переглянути перелік експортних товарів азійських тигрів можна у таблиці 2.2 (додаток Б).

Таблиця 3.1 — Топ-5 експортних та імпортних товарів України за 2024 рік

Експорт	Імпорт
Зерно	Електричне, електронне обладнання
Тваринні, рослинні жири та олії	Мінеральне паливо, масла, продукти перегонки
Олія	Транспортні засоби, крім залізниць, трамвая
Залізо та сталь	Машини, ядерні реактори, котли
Рути, шлак	Пластмаси

Джерело: розроблено автором на основі [128; 129].

Основною відмінністю між Україною та азійськими тиграми є те, що Україна, є експортером сировини та аграрної продукції, тоді як азійські тигри орієнтуються на високотехнологічні продукти, електроніку, машини та автомобілі. Імпорт в Україні також зосереджений на технологіях та енергоресурсах.

Не менш важливим є інституційна привабливість, на яку вказує вміння залучати прямі іноземні інвестиції (рис. 3.5).

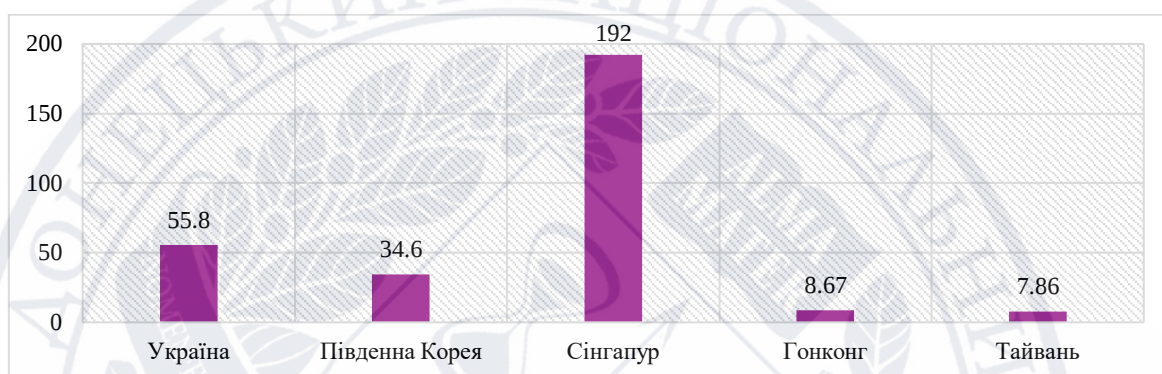

Рисунок 3.5 — Порівняння прямих іноземних інвестицій на душу населення за 2024 рік, млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [68; 69; 70; 71; 130].

У 2024 році обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення в Україні склав 55,8 млрд дол. США, що перевищує показники Гонконгу, Південної Кореї та Тайваню, але суттєво поступається Сінгапуру. Високий рівень ПІІ у Сінгапурі пояснюється ліберальною інвестиційною політикою, мінімальною корупцією, високою якістю інфраструктури та зручним доступом до ринків Південно-Східної Азії. високі ризики, слабка судова система, корупція та військова загроза продовжують стримувати прихід довгострокового та стратегічного капіталу до України.

Індекс сприйняття корупції є також одним з ключових факторів інвестиційної привабливості (рис. 3.6).

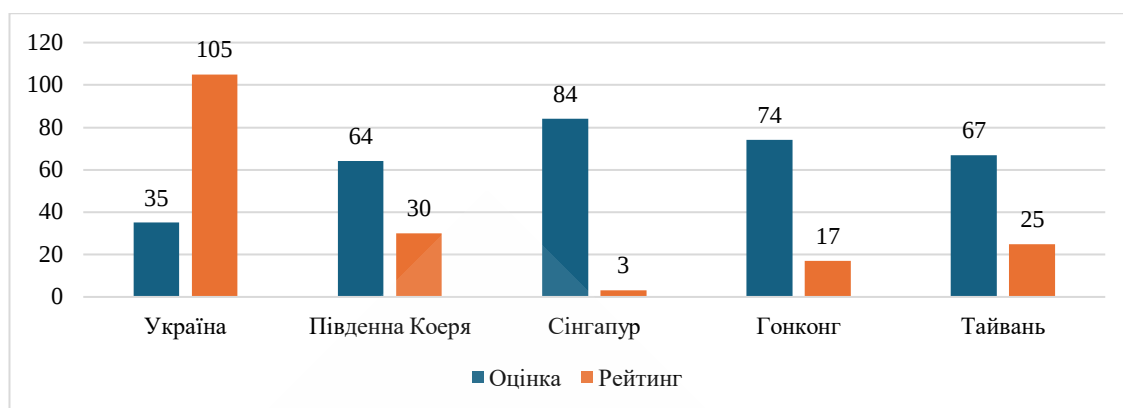

Рисунок 3.6 — Індекс сприйняття корупції, 2024 рік

Джерело: розроблено автором на основі [131].

У 2024 році Україна отримала оцінку 35 балів, що вказує на глибоко вкорінену корупцію в державному управлінні, обмежену прозорість в діяльності органів влади, а також слабку підзвітність посадових осіб. Натомість азійські тигри демонструють суттєво вищі результати. Низький рівень інституційної прозорості в Україні залишається одним із головних стримуючих чинників для економічного зростання, а також перешкодою для повноцінного впровадження моделі розвитку, подібної до тієї, яку реалізували азійські тигри.

Отже, аналіз економічного середовища України та азійських тигрів демонструє, по-перше, значні розриви в макропоказниках, і по-друге, відмінності в інституційній ефективності, що свідчить про необхідність змін в економічній політиці України за для свого ж розвитку.

3.2 Перспективи застосування експортно орієнтованої стратегії та стимулювання індустріалізації в Україні

Успішний досвід азійських тигрів доводить, що експортно орієнтована модель, яка поєднує активне стимулювання індустріалізації з державним регулюванням та підтримкою експорту розвитку, є ефективною. Розвиток цієї стратегії в Україні є перспективним, оскільки країна намагається збільшити свою присутність на світовому ринку, а також перейти до сталого зростання економіки.

Суть експортно орієнтованої моделі полягає в заохоченні виробництв орієнтуватися на експорт продукції з доданою вартістю. Тому для визначення перспективи її застосування було визначено основні подібності та відмінності між Україною та азійськими тиграми, на початку їх економічного зростання [132].

Подібність допомагає визначити фактори, на які потрібно звернути увагу під час формування стратегії розвитку, а також глибше осмислити умови, в яких перебуває Україна. Це допомагає визначити чи є можливість застосування адаптованої моделі розвитку азійських тигрів в Україні. Для проведення аналогії було обрано Південну Корею, тому що вона є найуспішнішим зразком застосування експортно орієнтованої моделі, оскільки змогла одночасно подолати бідність та відсталість та перетворитися з однієї з найбідніших в світі на одну з найбагатших. Південна Корея є єдиним випадком в історії, коли країна, що не могла прожити без іноземної допомоги, вже в наступному поколінні сама стала донором для бідних країн.

І Україна, і Південна Корея зазнали масштабних руйнувань інфраструктури, втратили значну частину енергетичних потужностей та стикнулися з необхідністю відновлення економіки практично з нуля за умов обмежених внутрішніх ресурсів.

У Південній Кореї у 1960-х роках і в Україні сьогодні:

- держава була залежна від зовнішньої допомоги;
- мала аграрну структуру економіки;
- заощадження населення були низькими;
- панувала корумпована політична еліта;
- існувала постійна військова загроза з боку агресивного сусіда;
- експортна діяльність була слабо розвинена або мала сировинний

характер [133].

Водночас існують важливі відмінності, які також потрібно враховувати при формуванні стратегій економічного відновлення. Наприклад, на відміну від Кореї, Україна вже має індустріальну спадщину, попри тривалу

деіндустріалізацію. Також Україна стикається з демографічним спадом, масовою міграцією та високими соціальними витратами, чого не було в Південній Кореї на старті її модернізації.

Для кращого розуміння потенціалу експортно орієнтованої стратегії України було створено таблицю 3.2, в якій були розглянуті умови старту розвитку Південної Кореї та України.

Таблиця 3.2 — Порівняння Південної Кореї 1960-х років і України 2020-ті років

Критерій	Південна Корея	Україна
Наслідки війни	Масштабні руйнування, втрата енергосектору	Масштабні руйнування, особливо енергетика
Гомогенізація суспільства	Викорінення симпатії до комунізму	Зменшення підтримки «руського мира»
Залежність від зовнішньої допомоги	Велика зовнішня підтримка від США	Велика зовнішня підтримка від ЄС, США
Розмір та аграрність економіки	Середня за розміром країна, 40% ВВП — агросектор	Середня країна, агросектор зростає
Рівень заощаджень	3% до національного доходу	Низький, але вищий за корейський у 1960-х
Політична корупція	Корумпована еліта, політична рента	Корумпована еліта, олігархія
Геополітична підтримка	Гарантії безпеки від США	Допомога Заходу, без гарантій безпеки
Загроза війни	Постійна загроза з Півночі	Постійна загроза з боку Росії
Демографія	Молоде населення, високий приріст	Старіння, депопуляція, міграція
Етнокультурна структура	Моноетнічна, конфуціанська	Поліетнічна, православна з пострадянськими впливами
Історія державності	Тривала власна державність	Перервана, слабка традиція державності
Природні умови	Гори, мало ріллі	Родючі землі, високий аграрний потенціал
Соціальні витрати	<1% ВВП	>10% ВВП
Індустріалізація	Починала з нуля	Втрачена індустріалізація, можливе відновлення
Рівень експорту	3% ВВП, залежність від імпорту	≈40% ВВП, сировинна орієнтація
Витік капіталу	Відсутній	Масштабний, мільярдні втрати
Міграція робочої сили	Обмежена через напружені відносини з сусідніми країнами	Масова міграція, нестача робочої сили

Джерело: розроблено автором на основі [133].

Отже, Україна має вищий стартовий потенціал в частині експорту та промислової бази, ніж Південна Корея мала у 1960-х. А існуючі загрози та виклики вимагають значно гнучкіших підходів до реалізації індустріалізації. Також в умовах війни важливим елементом стратегії економічного відновлення має бути поєднання оборонно-промислового комплексу з цивільною промисловістю — на прикладі військово-промислового прориву Південної Кореї.

Таким чином, експортно орієнтована модель з акцентом на відновлення промисловості, стимулювання інвестицій та підтримку виробництва з високою доданою вартістю стануть рушієм економічного розвитку України, за умови, що будуть враховані структурні і культурні особливості української економіки.

Успішна індустріалізація азійських тигрів значною мірою також базувалася на створенні індустріальних парків, які слугували осередками виробництва, інновацій та експорту (таб. 3.3).

Таблиця 3.3 — Індустріальні парки азійських тигрів

Країна	Назва парку	Рік запуску	Галузь спеціалізації	Ключові результати
Південна Корея	Ulsan Industrial Complex	1962	Автомобілебудування, хімія, важка промисловість	10% ВВП країни
Сінгапур	Jurong Industrial Estate	1961	Електроніка, нафтопереробка, важка промисловість	Сотні ТНК, високий експорт
Гонконг	Tseung Kwan O Industrial Estate	1982	Медіа, телекомунікації, цифрові технології	Центр телерадіомовлення та цифрових медіа
Тайвань	Hsinchu Science Park	1980	Напівпровідники, телекомунікації	ІТ, Понад 150 тис. робочих місць

Джерело: розроблено автором на основі [134].

В Україні з 2012 року існує законодавство щодо індустріальних парків, проте, на жаль, їх ефективність залишається низькою [135].

З огляду на позитивний досвід функціонування індустріальних парків у азійських тиграх, а також їхні результати, як наслідок експортно орієнтованої стратегії, доцільно було провести SWOT-аналіз адаптації моделі експортно-

орієнтованої індустріалізації в Україні для всебічного оцінювання можливостей, загроз, сильних і слабких сторін застосування такої стратегії (таб. 3.4).

Таблиця 3.4 — SWOT-аналіз адаптації моделі експортно-орієнтованої індустріалізації в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Вигідне географічне розташування	Значні руйнування промисловості та енергетики через війну
Розвинене сільське господарство — база для переробної промисловості	Корупція, правова нестабільність
Високий рівень освіти	Демографічні втрати та еміграція кваліфікованої робочої сили
Наявність промислової інфраструктури	Низький рівень внутрішніх інвестицій і заощаджень
Значна частка експорту у структурі ВВП	Невизначеність логістичних маршрутів в умовах бойових дій
Можливості	Загрози
Доступ до програм допомоги від ЄС, Світового банку, і тд	Ризик тривалої військової агресії
Тенденція до «nearshoring» — перенесення виробництв з Азії до Європи	Недовіра інвесторів до інституційної системи
Можливість розвитку індустріальних парків за моделлю «азійських тигрів»	Конкуренція з боку дешевших країн
Потенціал для створення та збільшення експорту продукції з доданою вартістю	Масштабний відтік капіталу за кордон, тіньова економіка
Інтеграція у глобальні виробничі ланцюги	Велике соціальне навантаження на держбюджет

Джерело: розроблено автором на основі [133; 136].

Отже, експортно орієнтована стратегія розвитку в поєднанні зі стимулюванням індустріалізації може стати потужним каталізатором економічного відновлення й модернізації України. Проте, щоб досягти такого результату необхідно враховувати української специфіки, політичної та економічної реальності, а також структурних і інституційних обмежень. Успішне застосування цієї моделі вимагає системного підходу, політичної волі та чітко скоординованих дій держави, бізнесу та міжнародних партнерів.

3.3 Інституційні, структурні та фінансові виклики адаптації азійського досвіду в Україні

Незважаючи на численні переваги моделі експортно-орієнтованої індустріалізації, Україна має певні виклики щодо її реалізації. Ці виклики можна умовно розділити на три основні категорії: інституційні, структурні та фінансові. Дослідження цих викликів дозволило оцінити реалістичність запозичення досвіду азійських тигрів та втілення його в Україні при сучасних обставинах.

Спершу було розглянуто *інституційні виклики*. Одним із головних факторів успіху азійських тигрів було створення ефективних державних інституцій, здатних формулювати, впроваджувати та підтримувати довгострокову промислову політику (табл. 3.5).

В Україні спостерігається слабка інституційна координація, часта зміна стратегічних курсів (кожен президент пропонував власну стратегію розвитку, замість того, щоб продовжувати чи покращувати політику попередника), відсутність єдиного органу, відповідального за реалізацію промислової політики. Високий рівень корупції та політичної нестабільності також суттєво ускладнюють реалізацію складних економічних реформ.

Таблиця 3.5 — Порівняння інституційної спроможності в реалізації промислової політики

Країна	Орган стратегічного планування	Індустріальна політика	Координація з бізнесом	Корупційні ризики
Південна Корея	Ministry of Trade, Industry and Energy	Є	Висока	Низькі
Сінгапур	Economic Development Board	Є	Висока	Низькі
Гонконг	Innovation and Technology Bureau	Частково	Середня	Низькі
Тайвань	Ministry of Economic Affairs	Є	Середня	Низькі
Україна	Немає чіткого аналога	Частково	Низька	Високі

Джерело: розроблено автором на основі [137; 133; 20].

Успіх азійських тигрів не був зумовлений лише інституціями, *структурна* перебудова економіки, спрямована на створення конкурентоспроможної, експортно орієнтованої промисловості, також мала значний вплив на розвиток.

Таблиця 3.6 — Основні структурні бар'єри в Україні та в азійських тигрів

Проблема	Україна	Південна Корея	Сінгапур	Тайвань	Гонконг
Деіндустріалізація	Висока	Подолано з 1960-х	Відсутня	Подолано	Сервісна економіка
Регіональний дисбаланс	Високий	Помірний	Низький	Низький	Низький
Відсутність кластерів	Майже повна	Розвинені	Розвинені	Розвинені	Розвинені в ІТ та сервісах
Технопарки / індустріальні парки	Недостатньо	Більше 120	Jurong Industrial Estate	Tainan Science Park	Cyberport, Science Park

Джерело: розроблено автором на основі [20; 133; 134].

В Україні спостерігається глибока деіндустріалізація, домінування сировинного експорту, регіональні дисбаланси. Крім того, триваюча війна створила та продовжує створювати нові ризики для розвитку промислових кластерів.

Іншим ключовим елементом індустріальної політики азійських тигрів була ефективна *фінансова* підтримка. Південна Корея та Тайвань створили банки розвитку, що забезпечували довгострокове фінансування для стратегічних галузей. У Сінгапурі активно діяли інвестиційні агентства. В Україні ж відсутні інституції, які могли б виступати джерелом дешевих інвестиційних ресурсів для промисловості. Більше того, високі ризики для інвесторів і слабка банківська система не сприяють залученню приватного капіталу.

Попри суттєві інституційні й фінансові відмінності, Україна може скористатися рядом інструментів із досвіду азійських тигрів. Серед них:

- створення окремого органу для управління промисловою політикою;
- формування публічно-приватних партнерств для розвитку промислових кластерів;
- заснування банку розвитку або гарантійного фонду для підтримки інвестицій;
- розробка довгострокової індустріальної стратегії із конкретними цілями та індикаторами [133].

Таблиця 3.7 — Порівняння фінансових інструментів підтримки індустріалізації

Країна	Наявність банку розвитку	Доступ до довгострокового кредиту	Частка державної підтримки у ВВП	Гарантії для інвесторів
Південна Корея	KDB, IBK	Високий	Висока	Є
Сінгапур	Temasek, EDBI	Високий	Висока	Є
Гонконг	Частково	Середній	Середня	Є
Тайвань	Taiwan Cooperative Bank, NDF	Високий	Висока	Є
Україна	Немає	Низький	Низька	Частково

Джерело: розроблено автором на основі [133; 138].

Адаптація азійського досвіду в Україні потребує комплексного врахування інституційних, структурних та фінансових реалій. Проте деякі наукові дослідження та рекомендації провідних міжнародних економічних інституцій підтверджують ефективність експортно-орієнтованої моделі розвитку для країн, що перебувають у стані відновлення або трансформації, тобто такі країни як Україна. Наприклад, такі інституції та науковці як:

— *Центр дослідження економічної політики* повідомив, що післявоєнне економічне відновлення України буде більш успішним за умов фокусування на інтеграції до глобальних ланцюгів виробництва — насамперед у сферах машинобудування, фармацевтики, ІТ та агропереробки [139].

— *Організація економічного співробітництва та розвитку* наголошує на важливості політик, що сприяють розвитку людського капіталу, інноваційної інфраструктури та прозорого управління як передумов для залучення інвестицій в експортно орієнтовані галузі [140].

— *Праця Дані Родріка* акцентує увагу на тому, що держави можуть досягати проривів у розвитку, навіть за слабких інститутів, якщо будуть проводити «селективну індустріальну політику» — тобто активно підтримувати обрані експортні галузі через інвестиційні стимули, розвиток інфраструктури та створення спеціальних економічних зон [141].

Успішна адаптація досвіду азійських тигрів в Україні потребує не механічного запозичення їхніх моделей, а гнучкої трансформації основних принципів економічної політики з урахуванням національних особливостей. Крім того, враховуючи поточні виклики та обмеження, стратегія має базуватися на послідовній трансформації економічної політики України. Тому на прикладі азійських тигрів було розроблено основні рекомендації, на які варто звернути увагу при формуванні стратегії розвитку та відбудови України:

— *застосування стратегічного планування та інституційних реформ.*

Необхідно створити незалежний орган для стратегічного планування промислової політики з чітко визначеним мандатом (за аналогією з Economic Development Board у Сінгапурі) [142]. Важливу роль також відіграє впровадження механізмів довгострокової політичної спадковості через прийняття стратегії розвитку промисловості не менше ніж на 10 – 15 років з індикаторами ефективності. Інституціоналізація публічно-приватного діалогу як запорука сталості прийняття рішень та ефективної координації між державою та бізнесом.

— *проведення структурної модернізації економіки.* Має бути створена ціла політика реіндустріалізації, заснована на регіональній спеціалізації та наявних на даний момент потенційних ресурсах. Перш за все, потрібно звернути увагу на питання формування промислових кластерів у провідних експортоорієнтованих галузях (наприклад, у машинобудуванні, фармацевтиці, аграрній переробці, ІТ). Одночасно також бажано активізувати створення техно та індустриальних парків і спеціальних економічних зон, які мають сприятливі регуляторні умови та доступну інфраструктуру, що зможе полегшити залучення прямих іноземних інвестицій.

— *створення фінансових інструментів розвитку.* Оскільки українські компанії мають обмежений доступ до довгострокового фінансування, стратегічно важливо мати державний гарантійний фонд для інвестицій у пріоритетні галузі або створити банк розвитку. В умовах високого ризику необхідно створити систему державних гарантій для приватних інвесторів, яка

буде діяти в умовах високих ризиків, та запровадити інструменти співфінансування інноваційних проєктів на основі партнерських відносин між Україною та бізнесами.

— *орієнтація на експорт та інтеграція у глобальні виробничі ланцюги.*

Україна має зосередитися на покращенні експортного потенціалу шляхом залучення вітчизняних підприємств до глобальних ланцюжків доданої вартості. Державна політика має включати як стимулювання експорту через страхування ризиків, так і просування продукції на зовнішні ринки та підтримку участі в міжнародних виставках, форумах, B2B-майданчиках [133].

З огляду на численні відмінності, які існували між азійськими тиграми тоді та Україною зараз, Україна повинна мати можливість чітко наслідувати деякі аспекти азійської моделі розвитку, розуміючи, що змусило тигрів досягти економічного успіху. Однак це може відбутися лише за умов політичного режиму послідовних узгоджених дій, заснованих на довгострокових цілях із прозорим процесом прийняття рішень. Досвід Азії показав, що комплексна модернізація інституційної системи, структурне оновлення економіки, доступ до фінансових ресурсів і належна стратегічна експортна орієнтація стануть основою для побудови ефективної моделі сталого економічного розвитку України в середньостроковій перспективі.

Висновки до розділу 3

Імовірність впровадження адаптованої версії моделі розвитку азійських тигрів в Україні є потенційно можливою за умови глибоких інституційних, структурних і фінансових змін, щоб це було ефективно. Рушійні елементи азійської моделі (розвиток експортно орієнтованої промисловості, індустріальних парків та державна підтримка стратегічних галузей) найбільш успішно можуть бути засвоєні в Україні в рамках комплексної послідовної політики. Однак, слід враховувати деякі ключові відмінності, як слабкі інституції та обмежений доступ до капіталу. Загалом досвід азійських тигрів підтвердив,

що в період економічного прориву сильна, ініціативна держава, яка наважується створити умови для прориву, є найважливішим фактором розвитку.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було ґрунтовно проаналізовано досвід економічного зростання країн Східної Азії — Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню, відомих як азійські тигри. Їхнє перетворення з бідних країн, що розвиваються, у високорозвинені економіки стало можливим завдяки поєднанню стратегічного державного управління, орієнтації на експорт, гнучкої промислової політики, інвестування в освіту й людський капітал, а також активному залученню іноземних інвестицій. Ключовими чинниками стали поетапне реформування інституцій, розвиток технологічних секторів і ефективна інтеграція у світову економіку. Державна політика сприяла створенню сприятливого бізнес-клімату, модернізації інфраструктури та підтримці вітчизняного бізнесу на глобальних ринках. Значну роль відігравала й здатність урядів азійських тигрів оперативно реагувати на зовнішні виклики, впроваджуючи антикризові заходи та забезпечуючи макроекономічну стабільність.

Ретельний аналіз економічного середовища України дозволив виявити наявність потенціалу для впровадження окремих елементів моделі розвитку азійських тигрів. Зокрема, експортна спрямованість, розвиток промислових кластерів, стимулювання індустріалізації та інвестиції в освіту є релевантними для України. Проте реалізація цього потенціалу стикається з низкою викликів. Серед них — слабкість державних інституцій, обмежений доступ до фінансування, нестабільність макроекономічного середовища, недостатній рівень інноваційної активності, фрагментарність реформ і брак стратегічного планування. Крім того, Україні наразі бракує ефективного механізму координації між державними органами, бізнесом та освітніми установами, що унеможлиблює впровадження єдиної довгострокової стратегії розвитку. Однак паралелі між економічними викликами, з якими стикалися азійські тигри на ранніх етапах трансформації, та поточним станом української економіки свідчать про можливість часткової адаптації їхнього досвіду в Україні.

Результати дослідження підтвердили, що успіх азійських тигрів був зумовлений не лише економічними факторами, але й глибокими інституційними перетвореннями, послідовною державною політикою та довгостроковим стратегічним мисленням. У контексті України застосування адаптованої моделі експортно орієнтованого зростання за умови системних реформ може стати важливим вектором післявоєнного відновлення та модернізації економіки. Особливе значення матиме стимулювання стратегічних галузей, розвиток індустріальних парків і посилення співпраці з міжнародними партнерами. Не менш важливою є активізація національної інноваційної політики, підтримка стартапів, технологічних парків, а також розвиток людського капіталу шляхом модернізації освіти і професійної підготовки кадрів, орієнтованої на потреби нової економіки.

З урахуванням виявлених особливостей України було сформульовано практичні рекомендації щодо адаптації досвіду азійських тигрів. Запропоновано низку стратегічних заходів, зокрема створення незалежного органу промислового планування, інституціоналізацію публічно-приватного діалогу, реалізацію програми реіндустріалізації з опорою на регіональну спеціалізацію та розвиток кластерів, запровадження інструментів державного фінансування інноваційних проєктів, а також сприяння інтеграції українських підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості.

Отже, комплексне вивчення та переосмислення досвіду азійських тигрів є важливим кроком у формуванні нової економічної стратегії України. Використання позитивних практик, у поєднанні з урахуванням національних особливостей, здатне не лише забезпечити стабільне економічне зростання, а й сприяти побудові інноваційної, конкурентоспроможної економіки, здатної адаптуватися до глобальних викликів XXI століття. Успішна адаптація подібної моделі розвитку може стати основою для економічної модернізації, подолання структурної залежності від сировинного експорту та формування нової соціально-економічної парадигми, що поєднує ефективність, інклюзивність і стійкість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bhattacharjea A. Krugman's Economics: An Introduction. *Economic and Political Weekly*. 2008. Том 43, випуск 49. С. 24 – 28. URL: <https://www.jstor.org/stable/40278260> (дата звернення: 03.04.2025).
2. Banuri T. Sustainable Development is the New Economic Paradigm. *Development*. 2013. Том 56, випуск 2. С. 208 – 217. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/dev.2013.38> (дата звернення: 03.04.2025).
3. Chandavarkar A. Was Keynes a Development Economist? *Economic and Political Weekly*. 1986. Том 21, випуск 7. С. 304 – 307. URL: <https://www.jstor.org/stable/4375339> (дата звернення: 03.04.2025).
4. Chandrasekhar C. Investment Behaviour, Economies of Scale and Efficiency in an Import-Substituting Regime: A Study of Two Industries. *Economic and Political Weekly*. 1987. Том 22, випуск 19/21. С. 61 – 72. URL: <https://www.jstor.org/stable/4377011> (дата звернення: 03.04.2025).
5. Bolesta A. China as a Developmental State. *Montenegrin Journal of Economics*. 2007. Том 3, випуск 5. С. 105 – 111. URL: <https://scispace.com/pdf/china-as-a-developmental-state-4v41kx7cfv.pdf> (дата звернення: 03.04.2025).
6. Ranis G. Toward a Model of Development. Liberalization in the Process of Economic Development / L. Krause, K. Kihwan. Berkeley: University of California Press, 1991. С. 59 – 101. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1525/9780520376236-005/html> (дата звернення: 03.04.2025).
7. Ellickson R. Bringing Culture and Human Frailty to Rational Actors: A Critique of Classical Law and Economics. *Chicago-Kent Law Review*. 1989. Том 65, випуск 1. С. 23 – 56. URL: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4120> (дата звернення: 03.04.2025).
8. Bergstrand J. The Heckscher-Ohlin-Samuelson Model, The Linder Hypothesis and the Determinants of Bilateral Intra-Industry Trade. *The Economic Journal*.

1990. Том 100, выпуск 403. С. 1216 – 1229. URL: <https://www.jstor.org/stable/2233969> (дата звернення: 05.04.2025).

9. Deprez J. Open-Economy Expectations, Decisions and Equilibria: Applying Keynes' Aggregate Supply and Demand Model. *Journal of Post Keynesian Economics*. 1997. Том 19, выпуск 4. С. 599 – 615. URL: <https://www.jstor.org/stable/4538557> (дата звернення: 05.04.2025).

10. Sun C. The Role of Medium-Term Plans in Development. Liberalization in the Process of Economic Development / L. Krause, K. Kihwan. Berkeley: University of California Press, 1991. С. 143 – 169. URL: <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft758007sm&chunk.id=d0e4184&toc.depth=1&toc.id=d0e4184&brand=ucpress> (дата звернення: 05.04.2025).

11. Chang H., Grabel I. Reclaiming Development: An Alternative Economic Policy Manual. London: New York: Zed Books, 2004. 246 с. URL: <https://www.twm.my/title/reclaim.htm> (дата звернення: 05.04.2025).

12. Johnson C. MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925 – 1975. Stanford: Stanford University Press, 1982. 393 с. URL: <https://archive.org/details/mitijapanesemira0000john/page/n3/mode/2up> (дата звернення: 05.04.2025).

13. Wade R. Governing the market: economic theory and the role of government in East Asian industrialization. Princeton: Princeton University Press, 1990. 438 с. URL: <https://archive.org/details/governingmarkete0000wade> (дата звернення: 05.04.2025).

14. Collier P. Wars, Guns, and Votes: Democracy in Dangerous Places. New York: Harper, 2009. 272 с. URL: <https://archive.org/details/warsgunsvotesdem00coll> (дата звернення: 05.04.2025).

15. Shirley B. The Asian Tigers from Independence to Industrialisation. *E-International Relations*. 2014. С. 1 – 13. URL: <https://www.e-ir.info/pdf/52421> (дата звернення: 08.04.2025).

16. Vogel E. The Four Little Dragons: The Spread of Industrialization in East Asia. Cambridge: Harvard University Press, 1991. 138 с. URL: <https://archive.org/details/fourlittledragon00voge> (дата звернення: 08.04.2025).
17. Xing G. Hu Jintao's Political Thinking and Legitimacy Building: A Post-Marxist Perspective. *Asian Affairs*. 2009. Том 36, випуск 4. С. 213. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00927670903355196> (дата звернення: 08.04.2025).
18. Sobel R., Haynes W-A., Zheng Y. Taiwan Public Opinion Trends, 1998 – 2009. *Public Opinion Quarterly*. 2010. Том 74, випуск 4. С. 784. URL: <https://academic.oup.com/poq/article-abstract/74/4/782/1831577?redirectedFrom=fulltext> (дата звернення: 08.04.2025).
19. Shin D. Social and Economic Policies. London: Routledge, 2003. 264с. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203449967/social-economic-policies-korea-dong-myeon-shin> (дата звернення: 08.04.2025).
20. Cfi Team. Four Asian Tigers. *CFI*. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/four-asian-tigers/> (дата звернення: 08.04.2025).
21. Ego. Lessons from the Asian Tiger Economies for Nigeria's Economic Growth. *Moneyrise*. 25.10.2024. URL: <https://risevest.com/blog/asian-tiger-economies-lessons-for-nigerias-economy> (дата звернення: 08.04.2025).
22. Cummings, W. Human Resource Development: The J-Model. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 275 – 292. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> (дата звернення: 10.04.2025).
23. Smith C. Political change and industrial development in Japan: Government Enterprise, 1955. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 160. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education->

[implications-for-america-0791432831-9780791432839.html](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/125084/94766) (дата звернення: 10.04.2025).

24. Saleemad K. The Contribution of Education to Economic Development in East Asia. *East Asian Studies Journal*. 2018. Том 8, випуск 1. С. 1 – 15. URL: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/125084/94766> (дата звернення: 10.04.2025).

25. Levy M. Modernization: Latecomers and survivors, 1972. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 161. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> (дата звернення: 10.04.2025).

26. Hall I. Mori Arinori, 1973. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 162. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> (дата звернення: 10.04.2025).

27. Befu H. Cultural nationalism in East Asia, 1993. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 162. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> (дата звернення: 10.04.2025).

28. Passin H. Society and education in Japan, 1965. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 162. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> (дата звернення: 12.04.2025).

29. Williamson J. Human Capital Deepening, Inequality and Demographic Events along the Asia-Pacific Rim, 1993. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. С. 162. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html>

[education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html](https://www.jstor.org/stable/1085129)

(дата

звернення: 12.04.2025).

30. Cummings W. *Education and Equality in Japan*. Princeton: Princeton University Press, 1980. 305 с. URL: <https://www.jstor.org/stable/1085129> (дата звернення: 12.04.2025).

31. Pang E. *Education, Manpower and Development in Singapore*. Singapore: Singapore University Press, 1982. 242 с. URL: <https://archive.org/details/educationmanpowe0000pang> (дата звернення: 12.04.2025).

32. Ashton D. *Education and Training for Development in Asia: the Political Economy of Skill Formation in East Asian Newly Industrialized Economies*. London: Routledge, 1999. 129 – 138 с. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203980286/education-training-development-east-asia-david-ashton-francis-green-donna-james-johnny-sung> (дата звернення: 12.04.2025).

33. Morris P. Asia's Four Little Tigers: A Comparison of the Role of Education in Their Development. *Comparative Education*. 1996. Том 32, випуск 1. С. 95–109. URL: <https://www.jstor.org/stable/3099602> (дата звернення: 12.04.2025).

34. South Korea GDP. *Worldometers*. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/south-korea-gdp/> (дата звернення: 14.04.2025).

35. Singapore GDP. *Worldometers*. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/singapore-gdp/> (дата звернення: 14.04.2025).

36. China Hong Kong GDP. *Worldometers*. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/china-hong-kong-sar-gdp/> (дата звернення: 14.04.2025).

37. Taiwan: Gross domestic product in current prices from 1987 to 2030. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/727589/gross-domestic-product-gdp-in-taiwan/> (дата звернення: 14.04.2025).

38. National Accounts: Real Gross Domestic Product for Taiwan Province of China. *FRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/TWNNGDPRPCPPPT> (дата звернення: 14.04.2025).
39. Gross domestic product per capita from 1980 to 2030 in Taiwan. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/727592/gross-domestic-product-gdp-per-capita-in-taiwan/> (дата звернення: 14.04.2025).
40. South Korea: Distribution of gross domestic product across economic sectors from 2013 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/375580/south-korea-gdp-distribution-across-economic-sectors/> (дата звернення: 14.04.2025).
41. Singapore: Distribution of gross domestic product across economic sectors from 2013 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/378575/singapore-gdp-distribution-across-economic-sectors/> (дата звернення: 14.04.2025).
42. Distribution of the gross domestic product across economic sectors in Hong Kong from 2000 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1359623/distribution-of-gross-domestic-product-gdp-across-economic-sectors-in-hong-kong/> (дата звернення: 14.04.2025).
43. Breakdown of the gross domestic product of Taiwan from 2014 to 2024, by economic sector. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/321366/taiwan-gdp-breakdown-by-sector/> (дата звернення: 15.04.2025).
44. South Korea Exports 1960-2025. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/kor/south-korea/exports> (дата звернення: 15.04.2025).
45. Exports of goods and services (current US\$) — Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD> (дата звернення: 15.04.2025).
46. Export of goods and services (current US\$) — China Hong Kong. *World Bank*. URL:

<https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?end=2023&locations=HK&start=2015&view=chart> (дата звернення: 15.04.2025).

47. Taiwan export. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/taiwan/exports> (дата звернення: 15.04.2025).

48. South Korea Imports 1960-2025. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/kor/south-korea/imports> (дата звернення: 15.04.2025).

49. Imports of goods and services (current US\$) — Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=SG&start=2015> (дата звернення: 15.04.2025).

50. Imports of goods and services (current US\$) — Hong Kong SAR, China. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=HK&start=2015> (дата звернення: 15.04.2025).

51. Taiwan import. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/taiwan/imports> (дата звернення: 15.04.2025).

52. The top 10 exports of South Korea in 2024 – 2025. *Seair exim solutions*. URL: <https://www.seair.co.in/blog/exports-of-south-korea.aspx> (дата звернення: 16.04.2025).

53. South Korea`s top 10 imports. *World`s top exports*. URL: <https://www.worldstopexports.com/south-koreas-top-10-imports/> (дата звернення: 16.04.2025).

54. Singapore top 10 export products: leading exporters in Singapore. *Seair exim solutions*. URL: <https://www.seair.co.in/blog/singapore-export-products.aspx> (дата звернення: 16.04.2025).

55. Top 10 largest Singapore imports. *Pangea*. URL: <https://pangea-network.com/top-10-largest-singapore-imports/> (дата звернення: 16.04.2025).

56. Hong Kong exports by categories. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/exports-by-category> (дата звернення: 16.04.2025).
57. Hong Kong imports by categories. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/imports-by-category> (дата звернення: 16.04.2025).
58. Taiwan`s top 10 exports. *World`s top exports*. URL: <https://www.worldstopexports.com/taiwans-top-exports/> (дата звернення: 16.04.2025).
59. Taiwan`s top 10 imports. *World`s top exports*. URL: <https://www.worldstopexports.com/taiwans-top-10-imports/> (дата звернення: 16.04.2025).
60. Inflation, consumer prices for the Republic of Korea. *FRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/FPCPITOTLZGKOR> (дата звернення: 16.04.2025).
61. Singapore — Inflation, Consumer Prices (annual %). *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/singapore/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html> (дата звернення: 17.04.2025).
62. Hong Kong — Inflation, Consumer Prices (annual %). *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html> (дата звернення: 17.04.2025).
63. In 2024, the annual CPI rose by 2.18%, breaking through the inflation warning line for three consecutive years. *CNA*. URL: <https://www.cna.com.tw/news/afe/202501070235.aspx> (дата звернення: 17.04.2025).
64. Unemployment rate in South Korea from 1990 to 2024. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1233053/south-korea-unemployment-rate/> (дата звернення: 17.04.2025).
65. Singapore Unemployment Rate. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/singapore/unemployment-rate> (дата звернення: 17.04.2025).

66. Labour Force, Employment and Unemployment. *Census and Statistics Department*. URL: <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode200.html> (дата звернення: 17.04.2025).
67. Unemployment rate in Taiwan from 2010 to 2024. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/319838/taiwan-unemployment-rate/> (дата звернення: 17.04.2025).
68. Ministry Of Trade, Industry And Energy. FDI pledges to Korea reach historic high in 2024. *Korea.net*. 07.05.2025. URL: <https://www.korea.net/Government/Briefing-Room/Press-Releases/view?articleId=7780&type=O&insttCode=> (дата звернення: 17.04.2025).
69. Foreign Direct Investment in Singapore (Flows) 2024. *Department of Statistics Singapore*. URL: <https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/news/fdiinflows2024.ashx> (дата звернення: 17.04.2025).
70. Hong Kong draws HK\$67.7 billion FDI, record number of new firms in 2024. *Asia Asset Management*. URL: <https://www.asiaasset.com/post/29240-investhk-0121> (дата звернення: 18.04.2025).
71. Value of approved foreign direct investments (FDI) into Taiwan in 2024, by leading country or region of origin. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1292945/taiwan-approved-inward-foreign-direct-investment-by-industry/> (дата звернення: 18.04.2025).
72. South Korea Investment: % of GDP. *CEIC*. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/korea/investment--nominal-gdp> (дата звернення: 18.04.2025).
73. Singapore Investment: % of GDP. *CEIC*. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/singapore/investment--nominal-gdp> (дата звернення: 18.04.2025).
74. Hong Kong SAR, China Investment: % of GDP. *CEIC*. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/hong-kong/investment--nominal-gdp> (дата звернення: 18.04.2025).

75. Taiwan Investment: % of GDP. *CEIC*. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/taiwan/investment--nominal-gdp> (дата звернення: 18.04.2025).
76. Foreign direct investment (FDI) pledges and inflows to South Korea in 2024, by country. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1478253/south-korea-fdi-inflows-by-country/> (дата звернення: 18.04.2025).
77. Invest Hong Kong reaches record high numbers in 2024 in foreign direct investment, reinforcing city's status as leading business hub. *Invest HK*. URL: <https://www.investhk.gov.hk/en/news/invest-hong-kong-reaches-record-high-numbers-in-2024-in-foreign-direct-investment-reinforcing-citys-status-as-leading-business-hub/> (дата звернення: 18.04.2025).
78. Taiwan, China: Investing in Taiwan, China. *Lloyds Bank*. URL: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/taiwan/investment> (дата звернення: 18.04.2025).
79. Lee Y. The Japan-South Korea dispute could push up the price of your next smartphone. *CNBC*. 23.07.2019. URL: <https://www.cnbc.com/2019/07/23/japan-south-korea-dispute-impact-on-semiconductor-supply-chain-prices.html> (дата звернення: 19.04.2025).
80. Song S. S. Korea logs highest monthly trade deficit amid sluggish chip demand. *The Korea Herald*. 21.02.2023. URL: <https://m.koreaherald.com/article/3052639> (дата звернення: 19.04.2025).
81. Geopolitics and global slowdown weigh on South Korea's economy. *EASTASIAFORUM*. URL: <https://eastasiaforum.org/2024/02/24/geopolitics-and-global-slowdown-weigh-on-south-koreas-economy/> (дата звернення: 19.04.2025).
82. "The Great Decoupling" of Taiwan and China in 2024. *The Republic*. URL: <https://www.therepublic.global/p/taiwan-china-asia-geopolitical-flashpoint-2024> (дата звернення: 19.04.2025).
83. Taiwan: A cautious tech recovery on the horizon. *DBS*. URL: https://www.dbs.com/in/personal/aics/templatedata/article/generic/data/en/GR/082023/230829_insights_taiwan.xml (дата звернення: 19.04.2025).

84. OECD Economic Outlook, Volume 2024 Issue 2. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2024-issue-2_d8814e8b-en/full-report/korea_eba89bd1.html (дата звернення: 19.04.2025).
85. Economic survey of Singapore 2023. *Ministry of trade and industry Singapore*. URL: <https://www.mti.gov.sg/Resources/Economic-Survey-of-Singapore/2023/Economic-Survey-of-Singapore-2023> (дата звернення: 19.04.2025).
86. Hong Kong exports drop most since 1950s as demand weakens. *Bloomberg Invest*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-01-26/hong-kong-exports-drop-most-since-1950s-as-demand-weakens> (дата звернення: 19.04.2025).
87. From vulnerabilities to resilience: Taiwan's semiconductor industry and geopolitical challenges. *ScienceDirect*. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308596125000485> (дата звернення: 19.04.2025).
88. US tariffs mean cautious rate decisions needed, Taiwan central bank minutes show. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/us-tariffs-mean-cautious-rate-decisions-needed-taiwan-central-bank-minutes-show-2025-04-30/> (дата звернення: 19.04.2025).
89. Seth M. South Korea's Economic Development, 1948 – 1996. *Oxford Research Encyclopedia of Asian History*. 2017. С. 17. URL: <https://oxfordre.com/asianhistory/display/10.1093/acrefore/9780190277727.001.0001/acrefore-9780190277727-e-271> (дата звернення: 22.04.2025).
90. Chapter 3. Going Beyond Comparative Advantage: How Singapore Did It. *IMF eLIBRARY*. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781513537863/ch004.xml#ch03ref9> (дата звернення: 22.04.2025).
91. The Economic History of Hong Kong. *Economic history association*. URL: <https://eh.net/encyclopedia/economic-history-of-hong-kong/> (дата звернення: 22.04.2025).

92. The Economic History of Taiwan. *Economic history association*. URL: <https://eh.net/encyclopedia/the-economic-history-of-taiwan/> (дата звернення: 22.04.2025).
93. Government expenditure on education, total (% of GDP) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS> (дата звернення: 22.04.2025).
94. Research and development expenditure (% of GDP) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?end=2023&locations=KR-SG-HK&start=2015> (дата звернення: 22.04.2025).
95. Research and development expenditure as share of gross domestic product (GDP) in Taiwan from 2012 to 2022. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/324700/taiwan-randd-spending-as-gdp-share/> (дата звернення: 22.04.2025).
96. Republic of Korea ranking in the Global Innovation Index 2024. *WIPO*. URL: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/republic-of-korea> (дата звернення: 22.04.2025).
97. Global Innovation Index 2024: Switzerland, Sweden, US, Singapore, UK Top Ranking; China, Türkiye, India, Viet Nam, Philippines Among Fastest 10-Year Risers; Dark Clouds for Innovation Investments. *WIPO*. URL: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2024/article_0013.html (дата звернення: 22.04.2025).
98. GDP growth (annual %) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2004&locations=KR-SG-HK&start=1995> (дата звернення: 24.04.2025).
99. Growth of the real gross domestic product (GDP) from 1980 to 2030 in Taiwan. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/727585/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-taiwan/> (дата звернення: 24.04.2025).

100. Inflation, GDP deflator (annual %) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG?locations=KR-SG-HK&year=2003> (дата звернення: 24.04.2025).
101. Average inflation rate from 1980 to 2030 in Taiwan. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/727598/inflation-rate-in-taiwan/> (дата звернення: 24.04.2025).
102. Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2001&locations=KR-SG-HK&start=1997> (дата звернення: 24.04.2025).
103. Unemployment rate Taiwan (%). *Index mundi*. URL: <https://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=tw&v=74> (дата звернення: 25.04.2025).
104. South Korean Won to U.S. Dollar Spot Exchange Rate. *ALFRED*. URL: <https://alfred.stlouisfed.org/series?seid=EXKOUS> (дата звернення: 25.04.2025).
105. Singapore Dollars to U.S. Dollar Spot Exchange Rate. *ALFRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/AEXSIUS> (дата звернення: 25.04.2025).
106. Hong Kong Dollars to U.S. Dollar Spot Exchange Rate. *FRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/AEXHKUS> (дата звернення: 25.04.2025).
107. Taiwan Dollars to U.S. Dollar Spot Exchange Rate. *FRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/EXTAUS> (дата звернення: 25.04.2025).
108. Taiwan Unemployment Rate. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/taiwan/unemployment-rate> (дата звернення: 26.04.2025).
109. Leaman K. Asian Financial Crisis of 1997. *AVATRADE*. 25.03.2025. URL: <https://www.avatrade.com/blog/trading-history/asian-financial-crisis-of-1997> (дата звернення: 26.04.2025).
110. Khondker H. State and COVID-19 Response in the Asian Tiger Economies. *BRILL*. 10.12.2021. URL: <https://brill.com/view/journals/coso/20/6/article->

p695_1.xml?srsId=AfmBOorSQ0udLIIdnQmtctR6L0_PhA5tJVLzcZrUbgECc56tNBt-laa4g (дата звернення: 26.04.2025).

111. Бахур Н. В. Краудфандинг та краудсорсинг як інструменти стимулювання розвитку регіонів та громад. *Ефективна економіка*. 2021. Том 9. С. 1 – 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/87.pdf (дата звернення: 26.04.2025).

112. Kim J., Lee H., Park S. The COVID-19 Pandemic, Fiscal Policies, and the Korean Economy: A CGE Model Analysis. *ResearchGate*. 2024. С. 28. URL: https://www.researchgate.net/publication/390056055_The_COVID-19_Pandemic_Fiscal_Policies_and_the_Korean_Economy_A_CGE_Model_Analysis (дата звернення: 26.04.2025).

113. Outlook for Asia and the Pacific: Challenges to Sustaining Growth and Disinflation. *IMF*. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9798400253591/CH001.xml> (дата звернення: 26.04.2025).

114. Jobs in East Asia and Pacific: Pathways to Prosperity. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/eap/brief/jobs-in-east-asia-and-pacific-pathways-to-prosperity> (дата звернення: 27.04.2025).

115. ILO. Labor Migration in Asia: Changing Profiles and Processes. *ILO*. 2020. С. 8. URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@asia/@ro-bangkok/documents/publication/wcms_886893.pdf (дата звернення: 27.04.2025).

116. Chen G., Song J. The Four Asian Tigers Are Not Immune to US-China Trade War. *The Diplomat*. 19.08.2019. URL: <https://thediplomat.com/2019/08/the-four-asian-tigers-are-not-immune-to-us-china-trade-war/> (дата звернення: 27.04.2025).

117. South Korea: Population growth from 2013 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/604670/population-growth-in-south-korea/> (дата звернення: 27.04.2025).

118. Singapore: Population growth from 2013 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/378436/population-growth-in-singapore/> (дата звернення: 27.04.2025).
119. Hong Kong: Population growth from 2013 to 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/604454/population-growth-in-hong-kong/> (дата звернення: 27.04.2025).
120. Taiwan population. *Worldometer*. URL: https://www.worldometers.info/world-population/taiwan-population/#google_vignette (дата звернення: 27.04.2025).
121. Ukraine GDP. *Worldometer*. URL: https://www.worldometers.info/gdp/ukraine-gdp/#google_vignette (дата звернення: 30.04.2025).
122. Індекс інфляції. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2024/> (дата звернення: 30.04.2025).
123. Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3909003-rinok-praci-v-umovah-vijni-demograficni-vikliki-dla-ukraini.html> (дата звернення: 30.04.2025).
124. Country List Government Debt to GDP. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/government-debt-to-gdp> (дата звернення: 30.04.2025).
125. Taiwan — Government Gross Debt (% of GDP). *MacroMic*. URL: <https://en.macromicro.me/series/7519/taiwan-govern-debt-gdp> (дата звернення: 30.04.2025).
126. Ukraine Government Debt to GDP. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/government-debt-to-gdp> (дата звернення: 30.04.2025).
127. Ukraine. OEC. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr> (дата звернення: 03.05.2025).

128. Ukraine Exports By Category. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/exports-by-category> (дата звернення: 03.05.2025).

129. Ukraine Imports By Category. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/imports-by-category> (дата звернення: 03.05.2025).

130. Foreign investment in Ukraine is growing: who invests the most in Ukrainian companies? *Visit Ukraine*. URL: <https://visitukraine.today/fr/blog/4424/foreign-investment-in-ukraine-is-growing-who-invests-the-most-in-ukrainian-companies#foreign-investment-statistics-and-investment-climate-in-ukraine> (дата звернення: 03.05.2025).

131. Corruption perceptions index. *Transparency international*. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024> (дата звернення: 03.05.2025).

132. Кухарська Н. Експортоорієнтована промислова політика: теорія та практика. Університетські наукові записки. 2022. Том 1-2, випуск 85 – 86. С. 95 – 107. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/85-86_95-107/pdf (дата звернення: 03.05.2025).

133. Післявоєнна економічна політика Південної Кореї як модель для України. *Бізнес цензор*. URL: <https://censor.net/m3407377> (дата звернення: 05.05.2025).

134. Oqubay A. Asian Industrial Hubs and Catch-up: The Case for Development Incubators. *Industrial Hubs and Economic Catch-Up: Productive Transformation and Governance* / Oqubay A. Cham: Palgrave Macmillan, 2025. С. 49 – 97. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-84624-3_3 (дата звернення: 05.05.2025).

135. № 5018-VI: Закон України від 21.06.2012, № 22: станом на 17.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (дата звернення: 05.05.2025).

136. Київський міжнародний економічний форум. SWOT-аналіз української економіки від Василя Хмельницького та Анатолія Амелінаю.

UFUTURE. 20.05.2020. URL: <https://ufuture.com/uk/swot-analiz-ukrayinskoyi-ekonomiki-vid-vasilya-hmelnitskogo-ta-anatoliya-amelina/> (дата звернення: 05.05.2025).

137. World Bank. The East Asia miracle: economic growth and public policy. Washington, DC: Oxford University press, 1993. 384 с. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/975081468244550798/pdf/multi-page.pdf> (дата звернення: 05.05.2025).

138. Chan H. Banking System Developments in the Four Asian Tigers. *Federal reserve bank of San Francisco*. 08.08.1997. URL: <https://www.frbsf.org/research-and-insights/publications/economic-letter/1997/08/banking-system-developments-in-the-four-asian-tigers/> (дата звернення: 06.05.2025).

139. Gorodnichenko Y., Sologoub I., Weder di Mauro B. Rebuilding Ukraine: Principles and policies. Paris: CERF press, 2022. 168 с. URL: https://cepr.org/system/files/publication-files/178114-paris_report_1_rebuilding_ukraine_principles_and_policies.pdf (дата звернення: 06.05.2025).

140. OECD Economic Outlook, Volume 2023 Issue 2. *OECD*. 29.11.2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook/volume-2023/issue-2_7a5f73ce-en/full-report.html (дата звернення: 06.05.2025).

141. Akhmedov, E. Kh. Atmospheric Neutrinos. *ArXiv*. 1994. URL: <https://arxiv.org/abs/hep-ph/9402297> (дата звернення: 06.05.2025).

142. Singapore Economic Development Board. URL: <https://www.edb.gov.sg> (дата звернення: 06.05.2025).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця 2.1 — Структури ВВП за секторами, за 2015-2023 рр.

Рік	Південна Корея			Сінгапур			Гонконг			Тайвань		
	Сільське господарство	Промисловість	Послуги	Сільське господарство	Промисловість	Послуги	Сільське господарство	Промисловість	Послуги	Сільське господарство	Промисловість	Послуги
2015	2%	34,15%	55,58%	0,03%	24,29%	69,95%	0,10%	7,20%	92,70%	1,70%	35,30%	63%
2016	1,86%	34,30%	55,36%	0,03%	23,25%	70,69%	0,10%	7,70%	92,20%	1,80%	35,50%	62,70%
2017	1,85%	34,77%	54,85%	0,03%	23,53%	70,35%	0,10%	7,60%	92,40%	1,80%	35,50%	62,70%
2018	1,75%	34,05%	55,69%	0,03%	25,39%	69,34%	0,10%	6,80%	93,10%	1,60%	35,20%	63,20%
2019	1,67%	32,68%	57,24%	0,03%	24,02%	70,86%	0,10%	6,50%	93,40%	1,60%	35,20%	63,20%
2020	1,77%	32,54%	57,01%	0,03%	23,21%	72,14%	0,10%	6,50%	93,40%	1,60%	35,20%	63,20%
2021	1,86%	32,43%	56,82%	0,03%	24,28%	70,48%	0,10%	6,30%	93,60%	1,50%	35,30%	63,20%
2022	1,64%	31,73%	58,03%	0,03%	23,75%	71,60%	0,10%	6,40%	93,50%	1,60%	35,20%	63,20%
2023	1,60%	31,59%	58,42%	0,03%	22,40%	72,45%	0%	6,40%	93,50%	1,60%	35,20%	63,20%

Джерело: розроблено автором на основі [43; 44; 45; 46].

ДОДАТОК Б

Таблиця 2.2 — ТОП-5 експортних та імпорتنих товарів за 2024 року

№	Південна Корея		Сінгапур		Гонконг		Тайвань	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
1	Електричні машини та електроніка	Нафта та мінеральне паливо	Електричне, електронне обладнання	Електричне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання
2	Автомобілі, трактори, вантажівки та їх частини	Електричне обладнання	Машини, ядерні реактори, котли	Нафта та мінеральне паливо	Машини, ядерні реактори, котли	Перли, дорогоцінне каміння, метали, монети	Машини, включаючи комп'ютери	Машини, включаючи комп'ютери
3	Машини, механічні пристрої та їх частини	Промислове обладнання	Мінеральне паливо, масла, продукти перегонки	Комп'ютери та електронні продукти	Перли, дорогоцінне каміння, метали, монети	Машини, ядерні реактори, котли	Пластмаси, вироби з пластмас	Нафта та мінеральне паливо
4	Мінеральне паливо, мінеральні масла, продукти перегонки	Транспортні засоби	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Промислове обладнання	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Мінеральне паливо, масла, продукти перегонки	Нафта та мінеральне паливо	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади
5	Пластмаси та вироби з них	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Перли, дорогоцінне каміння, метали, монети	Дорогоцінне каміння та метали	Годинники	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Транспортне обладнання

Джерело: розроблено автором на основі [55; 56; 57; 58; 59; 60; 61; 62].